

GERGEF

EDEBİYAT DERGİSİ

“Yunus Emre”
Özel Sayısı

SAYI: 3 - MAYIS/HAZİRAN 2021

Tayyib ATMACA - Mehmet OSMANOĞLU - Hayrettin DURMUŞ - Recep ŞEN - Ahmet KAFKAS - Ebru TOKA
Hamiyet Su KOPARTAN - Servet YÜKSEL - Ramiz AYDIN - Tayfun ÖZTÜRK - Rıdvan YILDIZ - Mahmut TOPBAŞLI
Songül ÖZEL - Furkan DİLEKÇİ - Ali HAVAN - Ahmet YILDIRIMTEPE - Mustafa Erhan AK - Servan ERDİNÇ
Mustafa IŞIK - Kemal ÖZAYDIN - Ali AĞIR - Selma ERDEM DURMUŞ - Erhan ÇAMURCU - Hüseyin ÇOLAK
M. Nihat MALKOÇ - Emre KOÇ - Ahmet KARA - Recep HALİLOĞLU - Yasin MORTAŞ

Bu Sayımızda

- Bu Cihan Cehennemini Sekiz Uçmağ Ede Bir Söz / Genel Yayın Yönetmeni / 3*
Acıkırsan Yüreğim Her Öğün Sofra Sana / Tayyib ATMACA / 4
Yunusça Aşk / Mehmet OSMANOĞLU / 5
Yunus'un Çağımıza Mesajı / Hayrettin DURMUŞ / 6
Sen Yetiştin Yunus'um / Recep ŞEN / 8
Mirat / Ahmet KAFKAS / 9
Yunus'tan Çağlayanlar / Ebru TOKA / 10
Yunus'la Yunusça Söyleşmek / Hamiyet Su KOPARTAN / 12
Bizim Yunus / Servet YÜKSEL / 13
Batı Hümanizmi Karşısında Yunus Emre / Ramiz AYDIN / 14
Naat / Tayfun ÖZTÜRK / 15
Garip Yunus Dedi Sözün Aslını / Rıdvan YILDIZ / 17
Şair Yazar Mustafa Özçelik'le "Bizim Yunus" Üzerine / Recep ŞEN / 18
Bizim Yunus / Mahmut TOPBAŞLI / 21
Aşk Neyledi / Songül ÖZEL / 22
Yunus Emrenin Dervişliği / Furkan DİLEKÇİ / 23
Hüzün Terasları / Ali HAVAN / 25
Elifler Mimler / Ahmet YILDIRIMTEPE / 26
Eşsiz Bir Dil Mimarı Yunus Emre / Mustafa Erhan AK / 27
Bilir Redifli Gazel / Servan ERDİNÇ / 29
Leyli Vakitler / Mustafa IŞIK / 30
Gönüller Yapmaya Geldim / Kemal ÖZAYDIN / 31
Yaralı Duygular / Ali AĞIR / 33
Yunus Emre'ye Haiku / Selma ERDEM DURMUŞ / 34
Kamyoncu Şeref / Erhan ÇAMURCU / 35
Tenhada Akan Irmak / Hüseyin ÇOLAK / 39
Anne Kokusu / M Nihat MALKOÇ / 40
Orkide Kurusu / Emre- KOÇ / 41
Yol Bul Gel / Ahmet KARA / 45
Divan Köşesi / Recep HALİLOĞLU / 46
Göynük / Yasin MORTAŞ / 50

Yıl:1 Sayı: 3

Mayıs - Haziran 2021

19 Mayıs Gazetesi ve Matbaası Adına
Derginin Sahibi ve Sorumlu
Yazı İşleri Müdürü
Adil ATICI

Genel Yayın Yönetmeni
Recep ŞEN

Editör
Ahmet KAFKAS

Yayın Kurulu
Recep ŞEN
Ahmet KAFKAS
Mehmet OSMANOĞLU
Emre KOÇ
Erhan ÇAMURCU

Son Okuma
Mehmet OSMANOĞLU

Kapak Fotoğrafı
Yasin MORTAŞ

Tasarım
Berati ESMER

Yönetim ve Haberleşme
19 Mayıs Gazetesi ve Matbaası
Cumhuriyet Mah. Ekrem Ünyay Cad.
No:10 - 19 Mayıs/SAMSUN
0362 511 32 23 - 0545 511 32 23

Gergef Web:
www.gergefedebiyatdergisi.com

E-Posta Adresi:
gergefedebiyatdergisi@gmail.com

Sosyal Medya:
Instagram: @gergefedebiyatdergisi
Twitter : @gergefedebiyat
Facebook : @gergefedebiyatdergisi

Yayın Türü:
Süreli Yayın
İki Aylık e-dergi

Dergimiz İki Ayda Bir Kendi İnternet Sayfasında ve www.19mayisgazetesi.com İnternet Sayfasında E-Dergi Olarak Yayınlanmaktadır, Ücretsizdir. Eserlerin Hukuki Sorumluluğu Yazarlarına Aittir. Gergef Edebiyat Dergisinden Yapılan Alıntılarda Kaynak Gösterilmesi Zorunludur.

BU CİHAN CEHENNEMİNİ SEKİZ UÇMAĞ EDE BİR SÖZ

Değerli okurlarımız, üçüncü sayımızla huzurlarınızdayız. Bu sayımızda aksiyoner Türkmen dervişi, mutasavvıf şairimiz Yunus Emre ile yani “Bizim Yunus’la” merhaba diyoruz sizlere.

Yunus Emre bizim sesimizi, bizim hissiyatımızı en güzel şekilde ifade eden gönlü hakikatle dolu ender kıymetlerimizdendir. O, yurt tuttuğumuz bu toprakları aşkla, irfanla mayalayan bir alperendi. Gönül tezgâhında aşkla dokuduğu hikmet kumaşını Anadolu’dan tüm dünyaya sundu. O, sözlerini vahyin süzgecinden geçirip, hayatında bizzat yaşayarak insanları birliğe çağırdı. Türkçe söyledi mesajını ve Türkçeye hayat verdi. Güzel dilimizi aşk ve irfan dili haline getirdi. Bu aziz milletin geleceğini, gazi erenler yolunun edep erkânını gözeterek aşkla inşa etti.

Hoca Ahmet Yesevi ile başlayan hikmet geleneğimiz Yunus’un aşka çağıran şiirleriyle yedi asırdır gönül dünyamızın kubbesinde çınlamaya devam ediyor. Biz onu çok sevdik, kendimizden bildik. Onun için Can Yunus dedik, Yâren Yunus dedik, Bizim Yunus dedik. Şiirleri dilimizde ilahi olup söylendi asırlarca. İsmi isim oldu çocuklarımıza. Söylediği hikmetlerden ilham aldı şairlerimiz. Bize ışık oldu, kılavuz oldu, mürşit oldu. Onu her okuyuşumuzda yeni manalar doğdu gönlümüze ve bizi kendisine meftun etti.

*Benim dilim kuş dilidir / Benim ilim dost ilidir /
Ben bülbülem dost gülümdür / Bilin gülüm solmaz benim*

Anadolu Selçuklu Devleti’nin yıkılışı ve Osmanlı’nın tarih sahnesine çıkmaya başladığı dönemde yaşamıştır Yunus Emre. Özellikle Haçlı Seferleri, Moğol istilas ve iç isyanların doğurduğu sosyal, siyasi ve dini sahada ortaya çıkan karmaşa toplumsal yapımızı bozmaya başlamıştı. Şehirlerimizde olduğu gibi insanımızın gönül ve zihin dünyasında da derin yaralar açmıştı bu kaotik ortam. İşte Yunus Emre böyle bir atmosferde kırık gönüllerin tamirine, umudunu yitirmiş yüzlerin tebessümüne, yıkılan hanelerin onarılmasına, bozulan birliğin yeniden inşasına vesile olmuştur. Geleceğe emin adımlarla yürüyebilmek için hem tarih hem de gönül gözüyle bu dönemi iyi okumak ve anlamak zorundayız.

Derdimiz bu toprağın yetiştirdiği Türkmen dervişi Yunus’tan hakıyla istifade edebilmek. Yunus Emre sayfalara sığamayacak kadar büyük bir derya. Hududu olmayan aşk deryası. Biz de âcizane o deryadan bir damlacık nûş edebilirsek kendimizi bahtiyar addederiz. Hepimiz onun dizinin dibinde, ondan ilham almaya gayret eden Yunus mektebinin öğrencileriyiz. Bu gaye ile üçüncü sayımıza emek veren birbirinden değerli kalemlere teşekkür ediyor, Yunus ikliminde bu âleme hoş bir avaz bırakabilmeyi arzuluyoruz.

Selam ve muhabbetlerimizle, hoşça bakın zatınıza.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

ACIKIRSAN YÜREĞİM HER ÖĞÜN SOFRA SANA

Tayyib ATMACA

Kor ateşle tanıştım yalımdan öte geçtim
Aramızda ten duvar ölümden öte geçtim
Şol Yunusça kovandan balımdan öte geçtim
Fırtınaya tutuldum borandan korkmuyorum

Göğümün bulutları döşü dolu bir ana
Her damlası iksirden maya çalar bir cana
Acıkırsan her öğün yüreğim sofra sana
Aklı ile doyandan görenden korkmuyorum

Kendi gönül göğümde can kuşum kanat vurur
Kartallardan kaçırım akdoğan kanat vurur
İnsafı kıt avcılar çiftyle kanat vurur
Marazla tavlannmadım kırandan korkmuyorum

Yokluklarla sınandım şükür kapım açıldı
Cahillerle denendim fikir kapım açıldı
Candan özge can geldi hakir kapım açıldı
Dikişsiz damatlıktan törenden korkmuyorum

YUNUS'ÇA AŞK

Mehmet OSMANOĞLU

aşk ateş deryasıydı, âşık mumdan bir gemi
baştan ayağı alev, ta içinden yanardı
gönlünde sakladığı yüce Hakk Çalabını
dağların ve taşların tespihiyle anardı

onu çağırır gündüz geceye yıldız ağar
aşk'ın odu'yla yunus sanki yeniden doğar
aşksız yerin yüzüne nasıl yağmurlar yağar
toprak her bir tohumu o aşk ile sarardı

hiçliğin kumaşından dokunmuş elbisesi
yüreğine sığmayan korla dolu heybesi
aralanır göklerin ısıltılı perdesi
gönül gözü hakikat membaini arardı

ılık meltemler düşer göğsünün kafesine
kulak verir kainat kitabının sesine
aşk deryasına düşen erlerin nefesine
marifet ikliminden esintiler sunardı

gelip geçer ay ve gün ömrü törpüleyerek
zaman ve mekân yiter aşıklara ne gerek
buğulu bakışları leyla'sına gülerek
gamzesinin okuna can kuşunu salardı

yolu düşer bir vakit hacı bektaş yurduna
buğday yerine nefes konulur sofrasına
"nefes benim neyime buğday lazımdır bana"
bilmezdi ki her nefes aşk odu'na rüzgârdı

buğday/nefes çıkmazı tırmalarken ruhunu
işitir gölgelerin gizemli sükûtnu
tutup yine hünkâra ulaştırır yolunu
ne ki şimdi gözüken bambaşka ufuklardı

kalbinin kilidini hangi anahtar açar
bir çöl susuzluğuyla çatlıyorken dudaklar
sislenen gözlerinden boşalır sağanaklar
aşkın yolculuğunda taptuk durağı vardı

iki gönül sultanı haberli birbirinden
kalp otağı farksızdır sanki yangın yerinden
ateşi harlayacak nefes taptuk elinden
o nefes ile yunus ırmak olup coşardı

sonra yıkar bendini taşkın akan seliyle
aşk deryasına dalar taptuk emre eliyle
her sözü ötelere soluklanan diliyle
hayret ufuklarında dökülen mısralardı

geldi geçti dünyadan Hakk'ın bir özge kulu
yanmak isteyen için aşkın zirve okulu
dünya dehlizlerinde kaybedip doğru yolu
sonsuzluğu arayan Can Yunus'a uğrardı.

YUNUS'UN ÇAĞIMIZA MESAJI

Hayrettin DURMUŞ

Yunus Emre denilince akan sular durur. Akan sular durur çünkü Yunus başlar çağılamaya. Kuşların gözü, çiçeklerin kulağı ondadır. Dünyaya meyletmez Yunus. Dünyayı aradan çıkarmıştır o. Kabre vardıgı gece halinin nice olacağını düşünen ve ömrünü bu tefekkür üzerine bina eden adamdır Yunus. “Canlar canını” bulup canını yağma eder. Kovan yağmalanmış ne çıkar “ballar balını” bulduktan sonra.

Yunus'u anlatmak zannedildiği kadar kolay değildir. O, Türkmen kocasından bahsederken siz de Yunusça bir sevdaya tutulursunuz. Necip Fazıl KISAKÜREK tercüman olur hislerinize: “Kaç mevsim bekleyim daha kapında? / Ayağımda zincir, boynumda kement / Beni de piştiğin bela kabında / O kadar kaynat ki buhara benzet.” Şairlerin izini sürdükleri bir ulu deryadır Yunus, koca bir ummandır o.

Çiçek olup açan, kuş olup uçan, rahmet olup yağan, bülbül olup konuşan, aşk sevdalısı, kardeşlik sevdalısı, birlik sevdalısı Yunus. “Bizim Yunus”. Yunus Emre... “Dövene elsiz, sövene dilsiz, derviş gönülsüz gerek” diyen, “Ben gelmedim davî için / Benim işim sevi için” diyerek yüzyıllardır gönüllerimizde taht kuran Yunus. Bazen derviş olup karlı dağları aşan, bazen bir alperen olup Anadolu'nun birliği için beylik beylik dolaşan ve bazen de garipler, yoksullar, yetimler için Yüceler Yücesi Mevla'ya el açan bir garip derviş Yunus. Ne olursa olsun eti kemiği aşk olan, rengi aşka boyanan, aşkı olmayan gönülleri taşla benzeten, buram buram aşkla tutuşan bir eren Yunus.

Asırlardır mübarek Anadolu toprağında adından çokça bahsedilen, sesi sıkça işitilen, devrindeki beylerin, ağaların isimleri unutulduğu halde adı gönülden gönüle ulaşan “Bizim Yunus”. Yunusu bilmek, onu tanımak gerek.

Çünkü dünya tarihine damgasını vuran, bir mısırası bile bütün dünya edebiyatına bedel sayılan önemli bir Müslüman-Türk şairinden bahsediyoruz. Neydi Yunus'un çilesi? Gücünü nereden almaktaydı? Yığınla şair ve yazar gelip geçtiği halde, onun şiirlerinin asırlardır dillerde-gönüllerde dolaşmasının sebebi neydi? Daha da önemlisi Yunus'un çağları aşan mesajı nedir? Bunları bilmek gerekmez mi?

Yunus'un çilesi onu yakan ateşti. Bu yüzden olacak ki: “Yüreğimi aşk ateşi yakagelmiş, yakagider / Garip başım bu sevdayı çekegelmiş, çekegider” diyordu.

Başka bir şiirinde ise: “Yunus bunda gelen gülmez / Kişi muradına ermez / Bu fanide kimse kalmaz / Derdim vardır inilerim” diyerek anlatıyordu çilesini.

Yunus'u güçlü kılan bağlı olduğu iradeydi. O, öylesine güçlü bir iradeye bağlanmıştı ki ancak böylece kendi insiyaklarına uymaktan kurtulmuş, yücelen insanlardan olmuştu. Çünkü o, Allâh'ın iradesine tabi olmuş, O'na ram olmuştu.

“Suyum alçaktan çekerim / Dönüp yükseğe dökerim / Görün ben neler çekerim / Derdim vardır inilerim” derken adeta gücünü nereden aldığını belirtiyor ve “Ben ayımı yerde buldum / Ne isterim gökyüzünden / Bana rahmet yerden yağar / Benim yüzüm yerde gerek” diyerek yücelişin yolunun engin gönüllü olmaktan geçtiğini anlatıyordu bizlere Yunus Emre.

Onun bu tevazusu ve alçak gönüllülüğüdür ki aradan geçen asırlar onun büyüklüğüne gölge düşürememiştir. İşte bu yüzden Yunus dillerden düşmeyen bir şairdir. Yunus hiçbir zaman kendini övmemiş, toplumu ilgilendiren konular üzerinde durarak halkın yaralarına merhem olmaya çalışmıştır.

Hak Çalabım, Hak Çalabım, sencileyin yok Çalabım
Günahlarımız yarlığa, ey rahmeti çok Çalabım,
Ne ilmim var ne taatım, ne gücüm var ne takatım,
Meğer Sen'den inayetim, kıl yüzümü ak Çalabım!”
derken insanın acizliğini, çaresizliğini ortaya koymuş, Allâh'ın gücü ve kudreti karşısında teslimiyetini açıkça ilan etmiştir. İnsan güçsüzdür derken onu yok saymamış, Allâh'ın yardımını olmadan tek başına bir insanın nasıl çaresiz olduğunu söylemiştir.

Yunus'un bizden biri olması, ıstıraplarımızı kendisine dert edinmesi, inancını yaşaması ve davasına olan deruni bağlılığı onun eserlerinin bize kadar ilk günkü tazeliğiyle gelmesinin sebebi olsa gerek.

Yunus'un en önemli özelliği birlik sevdalısı olmasıydı. Yunus bundan yaklaşık yedi yüzyıl önce Anadolu'yu kasıp kavuran Moğol istilası karşısında insanları uyarmıştır. Onları Hakk'a, kardeşliğe ve birlik olmaya çağırmış, ömrünü Anadolu beyliklerini birleştirmek için harcamıştır.

Sezai KARAKOÇ'un ifadesiyle Yunus Emre "Sesi her dem taze, Anadolu'daki şah bir horoz sesidir."

Sen bizi çileli bir yola çağırdın. "Menzili ırak bu yolun bu yola kim varası / Müşkülü çok bu yolun bunu kim başarısı?" diye seslendin bize. Biz senin pişirdiğin ağulu aşı yiyemedik, dervişlik hırkasını giyemedik. Dünya çelmesini taktı. Biz dünyaya Hz. Ali gibi "Git! Kandırmak için kendine başkasını bul!" diyemedik. Halimizi senin izinden yürüyenlerden olduğuna inandığımız Arif Nihat Asya ne güzel özetliyor "Buğday" başlıklı yazısında:

"Bir kıtlık yılında Hacı Bektaş kapısına alıç götürmüş, buğday istemişsin.

Seni üç gün ağırladıktan sonra, içerden haber getirmişler:

'Buğday mı diler, Erenler himmeti mi?'

'Buğday!'

Yine haber getirmişler:

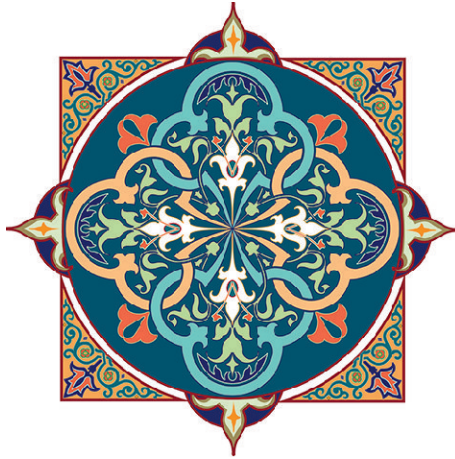
'O alıcın her tanesine nefes edeyim ve çekirdekler sayısınca himmet eyleyeyim!'

Sen bir türlü buğdaydan geçmemişsin.

Fakat yükünle, Erenler kapısından ayrılınca uyanmış: 'Nittim ben?' diyerek koşa koşa himmete dönmelerini bilmişsin. Bizse hâlâ buğday kaygusundayız Yunus!'

Ah şu buğday kaygusu! Bu kaygıdan bir kurtulabilsek, yükümüzü bir atabilsek. Ağırlıklarımızdan sıyrılıp kanatlanabilsek Yunus gibi. O, bağı yanık Anadolu Türkmen'ini yeniden hayatımıza çağırırsak. Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun dediği gibi "Yunus Emrelere dil verilmeli" deyip O'nun soluğunu üfleylebilsek madenileşen dünyamıza.

Ne mutlu Yunus'un mesajını işitenlere. Ne mutlu onun çilesini gönüllerinde duyup, yüreklerini bu seveda ile dağlayanlara. Kendisini tarihine, toplumuna adayanlara ve ne mutlu kalplerini dostı verip, kılıcını nefsinin ense kökünde sallayarak Hakk'a doğru sabırla yürüyenlere. Müjdeler olsun Yunus'un çiçekleri ile Anadolu'yu bürüyenlere.

SEN YETİŞTİN YUNUS'UM

Recep ŞEN

kasıp kavuruyordu gaddar esen rüzgârlar
suları çekilmişti gür akan pınarların
derin yaralar vardı şehirlerin göğsünde
duman yükseliyordu yıkılan ocaklardan
Anadolu yaralı Anadolu yorgundu
sen yetiştin Yunus'um aşk sahrasından uçup

yarası merhem ister sarılmayı beklerdi
yeniden gürbüzleşip saf tutabilmek için
dirilten bir nefesti bunca yıl gözlediği
nurunu günden alan sarı çiçekler gibi
rüzgârını özlerdi ışığına hasretti
sen yetiştin Yunus'um aşk sahrasından uçup

adım adım dolaştın bu mübarek toprağı
erenlerin açtığı gül kokulu çığırdan
sonsuz aşk yalımıydı gönlünde alevlenen
yaratılanı sevdin Yaradan'dan ötürü
şifası oldun içte açılan kesiklerin
sen yetiştin Yunus'um aşk sahrasından uçup

gönüller tamir ettin gönüllerde yer ettin
bir olalım dedin hep ikilikten ne çıkar
sevelim sevillelim dünya kimseye kalmaz
reva mıdır bu kavga üç günlük köhne handa
sevgiye susamıştık kavruk bozkırlar gibi
sen yetiştin Yunus'um aşk sahrasından uçup

şiiirlerin en temiz niyazıdır Türkçenin
sen ki bizim Yunus'sun Taptuk Emre kavlince
vakti aşka ayarlı yüce gönüllü derviş
sözü pişirip çattın eğrilikten uzaktın
halkanda huzur bulduk sarp yollardan kurtulup
sen yetiştin Yunus'um aşk sahrasından uçup

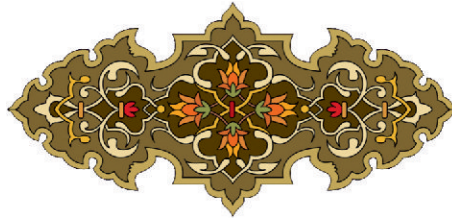
Mîrim, sırtımızda deşilmemiş bir çıbandı hayat
ki kör, sağır, lâl olmak mümkün değil böylesi yarayla
söylemediler bize hiç, aynalar kırık
gördüğün yüz senin değil
bir hayal ki soluk

Mîrim, söylenmemiş sözler dilimizde serin ve kavruk
sözlenmişiz bir ölümle böyle
kesin, ilahi buyruk
söylemediler hiç, taş biriktir ağzında
gevelemeden yürü, elim boğazında

Mîrim, dilimlenmiş bir çehredir hayat
ekmeğine sürülmüş kaderin çıkmazında
ne yana dönsen çıkmaz sokak
sokağında çevirdiğin çemberler
oynadığın misket
ellerindeki çamur...

Mîrim, göğsünü yarıp dağların
betondan hançer dikmişler
küçük fidanlar koyup saksıya
mezarına ant içmişler

Mîrim,
söylemediler hiç dağların kalbi kanamaz
söylemeyen diller söylemeye kanamaz
bilmiyorlar, dökülmedi sanki kanım az
görmüyorlar, bitmedi serde naz
duymuyorlar, gitmedi elimden saz

YUNUS'TAN ÇAĞLAYANLAR

Ebru TOKA

*Dünyaya gelen göçer
Bir bir şerbetin içi
Bu bir köprüdür geçer
Cahiller onu bilmez.*

Sabit adres soranlara, verdiğimiz cevap yanlış olduğu için biriktirmeye başladık. Yunus bir şerbetten bahsederken, bizler onu zehir sanıp türlü bahanelere sığındık. Köprü dediği dünyanın ortasına ev yapmaya niyetlendik. Sular yükseldiğinde yok olacağını bile bile cahilleri aradık, kibrin esir aldığı sokaklarımızda.

Şu an bir köprünün üzerine ev yapsak aklımızdan şüphe ederler. Yunus dünyanın da bir köprü olduğunu söylüyor. Sadece burası için yaşamının da akla uygun bir yanı yoktur. Peki, nereden başlayalım? Yunus versin cevabını:

*İlim, ilim bilmektir
İlim, kendin bilmektir
Sen kendini bilmezsin
Ya nice okumaktır.*

Şimdi kendimize çıkan tüm kapıları açma zamanı. Bilmenin nereden başlayacağını gösteren yukarıdaki kıtalarda tüm okumaların kendimizi bilmeksizin doğru bir okuma olmayacağını anlatır bize. Kendimizi bilmeden asra destanlar yazsak ne işe yarayacaktı. Yıldızlar parlaklığına aldansa, güneş ışığından bir şey kaybetmez. Ebu Cehil'i entelektüel iken, cehaletin babası yapan neydi? Okumaktan maksat neydi? Yunus'a dönelim:

*Okumaktan mana ne?
Kişi Hakk'ı bilmektir:
Çün okudun bilmezsin,
Ha bir kuru emektir.*

Okumak Allah'ın adıyla başlayınca değişir varlık denen karmaşa. Bir pergelin ayağını sabitlediğin noktadır orası. Ya daireni tamamlarsın ya da merkezinden şaşan bir pergel daire yapmaktan çıkar. Koca bir emeği ellerinle kaybedersin. Allah'ın adıyla başlarsan göreceğin diyeceğin şunlardır:

*Ben gelmedim davi için,
Benim işim sevi için.
Dostun evi gönüllerdir,
Gönüller yapmaya geldim.*

Düşmanlık için gelen kimdir iyi biliriz. Sığamadığımız gök kubbenin altında dostun evlerini bir bir kapattık. Yunus'a düşen sevmek iken, bize düşen düşmanlık oldu. Âlimlerimiz dahi sevmez oldu, bu kapı nereye açılrsa karşımıza düşman çıkar. Gittiğimiz yol yanlış iken bir boşluğa kolumuzu kaptırdık. İçeride yangın varken arkamıza bakmadan kaçtık. Kâbe'yi yıktık, namaza durduk. Yunus'un cevabına gelelim:

*Bir kez gönül yıktın ise,
Bu kıldığın namaz değil.
Yetmiş iki millet dahi,
Elin yüziün yumaz değil.*

Nasır tuttu cümlelerimiz, söylenen ne varsa adet yerini bulsun diye söylenmeye başladı. Hakkını helal et, derken ne demek istendiğini anlamadık. Hesaplar açılmak üzere öteye kaldı. Cesaret edemedik ödeşmeye. Hz. Peygamber'in "Hakkınız varsa gelin; burada, alın!" dediği yere ulaşamadık henüz.

*Gelin tanış olalım,
İşi kolay kılalım.
Sevelim, sevilelim,
Dünya kimseye kalmaz.*

Yunus'un tanış olma çağrısında gizliydi; renklerimiz, ırklarımızın birbirinden bihaber oluşu. Tanımayı göze alamadığımız zaman çıkıyor cinayetler. Çünkü kendimiz dışındakini kabul etmek, onun had ve hukukunu da beraberinde getiriyordu. "...Ve birbirinizle tanışmanız için sizi kavimlere ve kabilelere ayırdık..."(Hucurat/13) ayetini okuduğumuzda tanışma sebebi kılınan farklılıklarımız, bizi birleştirme vesilesi iken üstünlük gösterisine dönüşmez. Damarlarımızda kırmızı kan dolaştığı müddetçe hiçbirimiz, diğerine üstünlük taslayamaz. Evrensel değerleri ayağa kaldıran topluluklar olma, çabasıdır bizi değerli kılacak olan.

*Mal sahibi, mülk sahibi,
Hani bunun ilk sahibi?
Mal da yalan, mülk de yalan,
Var biraz da sen oyalan.*

Yunus, miras kalan dünyanın ilk sahipleri nerede diyerek, bizlere gideceğimiz yeri ve asıl mücadelenin ne için olması gerektiğini hatırlatır.

Yunus'un sesi zamanda yankılanmaya devam edecek, bizler kendi haznemize neler koyacağız önemli olan bu. Bırakacağımız mirası tekrar tekrar gözden geçirelim. Mal ve mülkün kendini ebedileştireceğini sananların hazin sonunu Kuran'da geçen Karun kıssasından duyduğumuza rağmen bizi kibre sürükleyen kim olabilir düşünmeliyiz. Bizler Yunus'un beslendiği kaynaktan akan suyu içmeliyiz. Bu su, bize şifa olacak;

onun dışındakiler ise zehir. İşte adım adım yaklaştığımız günler, o kaynağın ayağıımıza geldiği günlerdir. Ramazan yeniden şifa verecek, can suyu olacak yönünü çeviren herkese.

Yunusça söylemek yetmez, Yunusça yaşamak gerek. Kaybettiğimiz samimiyeti tekrar tekrar istemeliyiz. Yunus'tan çağılayanlardan payımıza düşenleri alalım.

YUNUS'LA YUNUSÇA SÖYLEŞMEK

Hamîyet Su KOPARTAN

Gönül semâmin yıldızı, Sitârem
Ucasar'dan çıkıp gitmek tek çârem
“Kalanlara selâm olsun.” yol, pâvem
Nâcârım, “Gel, gör beni aşk n'eyledi?”

Yola revân oldum bir lokma aşâ
Zor ulaştım Hünkâr Hacı Bektaş'a
Yâr olmadı gül, hiç bu garip kuşa
Ya nasîp! “Niçin ağlarsın ey bülbül?”

Senden ayrılınca Hakk'la özleşmek
Kaderde “Sarı Çiçek”le söyleşmek
Tapduk Baba'yla da varmış sözleşmek
Sitârem, “Gönüller yapmaya geldim.”

“Od”un yanıyor gönül tandırında
Eğriliğe yer yok, dostun bağında
Hâlin de doğru olsun kelâmın da
Yoksa sîgâyâ “Molla Kâsım gelir.”

Kova kova suyla dağlar aşılır
Hayret makamında sabra şaşılır
Îlâhî aşka sıdkla ulaşılır
Tut beni, “Allah sana sundum elim.”

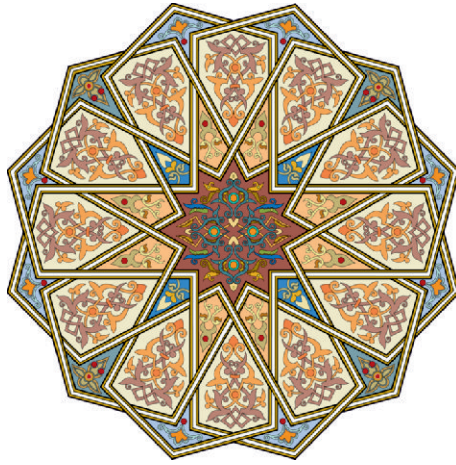
Çilehânede taate çekilir
Sirkeyle çavdar ekmeği yenilir
Kırk gün sonra mâsivâdan geçilir
Ey Allah'ım, “Ayırma beni senden.”

Kolay mı şiir yazmak, mısra dizmek
Dil bilmek, Türkçeyi imbikten süzmek
Sözlü geleneği, “Dîvân”ı çözmek
Hece, aruz?.. “İlim, ilim bilmektir.”

Bilmez mîrim, kimi ne yapsan bilmez
Edep bilmez, hâl bilmez, vicdan bilmez
Her gönül de aşkı Allah'tan bilmez
Gerek yok, “Aşksızlara verme öğüt.”

Yunus'la söyleşmek için meşk etmek
Yunusça bilmek, Yunusça düşünmek
Hakikat meyvesini dermek gerek
Bu yüzden “Gel, gidelim dosta gönül.”

Yunus der, “Mal da yalan mülk de yalan”
Ömrümüz geçiyor, doluyor zaman
Boşuna bu hırs, beyhûde bu yalan
Nevşehrî, “Bu dünya kimseye kalmaz!”

BİZİM YUNUS

Servet YÜKSEL

Bir insan kırk yılda gül olur açar
Bu eşikte yatan bizim Yunus mu?
Kendini bilmezde dağlara kaçar
Nefse kement atan bizim Yunus mu?

Buğday mı, himmet mi sorma hünkârım
Yarı yoldan döner benim kararım
Gayri bu hasretle yanar, yakarım
Ahı göğü tutan bizim Yunus mu?

Bir kapı ki, eğri odun girmezmiş
Aşkın esrarına akıl ermezmiş
Emaneti her yiğide vermezmiş
Başını uzatan bizim Yunus mu?

Çilelerle pak eyledin özünü,
Kurda, kuşa paylaştırdın sözünü
“Arayı arayı bulsam izini”
Yolları ağlatan bizim Yunus mu?

Irmakların telaşını bildin mi
Bulutların gözyaşını bildin mi
Cehennemin ataşını bildin mi
Sıratı ev çatan bizim Yunus mu?

Taçlandırdın dervişliğin şanını
Nasıl anlatmalı vuslat anını
Cennet ne ki, huri ne ki, canını
Bir bakışa satan bizim Yunus mu?

BATI HÜMANİZMİ KARŞISINDA YUNUS EMRE

Ramiz AYDIN

Hafıza kaybı kavramı her alanda milletimizin baş belası. Batı hümanizminin kuru çeşmesinde dupduru serin sular arayan bazı aydınlar ve onlara angaje olan içimizden birileri, bu huysuzluklarında ısrar etmekte ve kafa karışıklığından kurtuluş ummaktadır. Bu durum şaşkın aydınlar için gaflet ve kokuşma, milletimiz için de öz değerlerinden mahrumiyettir.

Yunus Emre'nin yedi yüz yıl önce dillendirdiği insana bakışını ve insan sevgisini bilmeyenler, insan sevgisini ve insanın yücelişini Batı'da aramayı, arayıp da bulamamayı, bulamasa da aramaya devam etmeyi bir ihtiyaç haline getirdi.

İtalyan sanatçılar Dante, Boccaccio ve Petrarca'nın 14. yüzyılda temellendirmiş olduğu Batı hümanizmi elbette insan merkezlidir ama bu anlayışta insan sevgisi yoktur; insanın madde ve refah olarak yükselmesi için insana hizmet ve faydacılık vardır, fedakârlık yoktur, yaratan bir varlık/ Allah anlayışı da yoktur.

Batı hümanizminden yaklaşık iki yüz yıl önce Yunus Emre insanın değer ve önemine değinerek bize özgü bir insan sevgisi ve anlayışını ortaya koymuştur. Bizim öz değerlerimizi tanımayanlar, bizde insan sevgisini ortaya koyan bir anlayış olmadığını cahil cesaretiyle iddia etmekte tereddüt etmiyor bile. Yanılıyorlar, hem de çok... Bizde, Yunus Emre'de Batı tipi bir insanlık anlayışı yoktur, doğru olan bu.

Batının insanlık anlayışı kendine göre, bizim insana olan sevgimiz de bize göredir; insancılık/ insan sevgisi sözlerini kullanırken onlarla aynı şeyleri kastetmiyoruz. İçimizde bu gerçeklerin farkında olmayanlar olduğu gibi, Batı hayranı olanlarımız, hümanizm/ insancılık kelimelerini pek de cazip göstererek Yunus Emre'nin insan sevgisini önemsemiyor, Batı hüma-

nizmini milli ve manevi değerlerimizi perdelemekte ve onları gözden düşürmekte kullananlar bile oldu/oluyor.

Yunus Emre'nin insanlık anlayışında çok derin ve duyarlı bir insan sevgisi vardır; sadece insan sevgisi değil, "Yaratılanı hoş gör Yaradan'dan ötürü." anlayışıyla birlikte insan dışındaki her varlığa karşı bir sevgi söz konusudur ki Batı felsefesi ve edebiyatında Yunus Emre tarzı bir anlayış söz konusu değildir.

Bu konuda Yunus Emre'nin duru yüreğinden diline dökülen kutlu damlalara kulak verelim:

*Maharet güzeli görebilmektir,
Sevmenin sırrına erebilmektir,
Cihan, âlem, herkes bilsin ki şunu;
En büyük ibadet sevebilmektir.*

*Gelin tanış olalım,
İşi kolay kılalım,
Sevelim sevilelim,
Dünya kimseye kalmaz.*

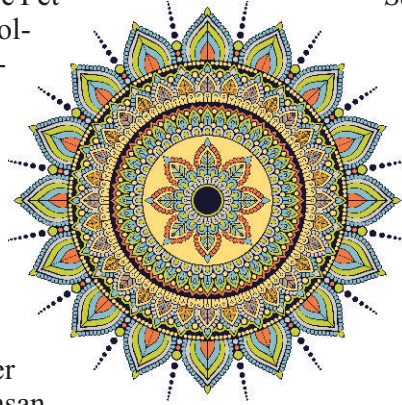
*Yetmiş iki millete bir göz ile bak
mayan
Halka müderris olsa hakikatte asidir.*

*Biz kimseye kin tutmayız
Düşman dahi dosttur bize.*

Ve daha nice güzel sözler...

Yunus Emre'yi tanımak, bir insan için farklı ve ayrıcalıklı olmak; kâinatın, dünyanın ve insanın hakikatine doğru yol alabilme şansına sahip olmak, Batı hümanizmini ihtiyaç bilme hatasından ve aşağılık duygusunun verdiği yıkıcılıktan kurtulmaktır.

Değerlerle yaşamak isteyen her insan için bir kutlu mana seferidir bu.

Efendim kandillerim birer birer söndüler
Bende gül kokmaz bir döş ışıksız bir can kaldı

Efendim
perdesiz evler gibiyim
bin kez olsun gördüm kendimi aynalarsız
yüceleri yok öyle gezmişliğim
dağlara da çıkmadım hiç
güllerden sebep şikayetim çoktur
Efendim
ben İbrahim'i ateşten öğrendim
diyemem
kemiksiz yerimde seni ne çok sezdim

Efendim
yeminler ederim
atların binlercesini öldürdük
yine de kesmedi caddelerimizde nal sesleri
kutsal bildik vazifemizi
yedi kollu şamdanları sevdik
ve sırtından öpen Ukaşe dudaklar şahit
ağlayanın malını sol elimizle yemedik

Efendim
nidalarımızdır meydan meydan çatarız
yemen çölleri sevdasına
yükselirken şanımız
taksim ıslıklar içinde
daha bir iyi tanır yedi düvel bizi
hangi yiğitmiş
kıracak rengârenk şemsiyeleri
biz mi görmüş değiliz
zamanlardan içeri aydınlık günleri

Efendim
yaşamak bizimkisi jiklet reklamlarınca
tufan denince kahkaha kırışıklığı
halbuki atomlar âlemi
kirpiğimle güneşin aynı madeni
ay yarılınca bir bismillahlı öyle
bütün olanlar kaç asırlık masallar
denir
insana düşünen hayvan
hınçlananlar hanidir

Efendim
nereden bileydin
bir zamanlar evlerin zülüfleri varmış
bir dua ki olmaz iş
onca yağmur yağarmış
her eve bir koca dünya sığarmış
güleç doğarmış günler
tütsüler yanmaz artık
zülüfler şiirsiz şimdi
göresler mi o yitip giden evler beni

Efendim
kuş tüyünden solukların
çehren mütebessim
başöğretmensin
hep sen öğrettin incilere incilik
denizlere enderununa kadar derinlik
yetimleri yine severdin olmasaydın da yetim
artık eminim
değmediğin yerlerimden yarelendim

Efendim
Taifli taşlar gibiydim
ettiğimden gafil
kaç bahar kaybettim
geçtiğim onca yola rağmen
yine gencim
öykünecek bir yanı yoktu
adımlarımın
yeri incitmeden yürüyüşünü
sonraları işittim
bir hırkan oldu
hani ne güzelmiş dediğin
ilk isteyene verip
yeniden yamalını giyindin
yine en güzel sendin
bulamam tarifini güzelliğinin

Efendim
yokmuş gibi yüreğim
yeni bir çalkantıyı taşıyacak
aşacak çocuk vaktine giden yolları
hani haydarının gözlerine bir şahinlik kattındı
o mübarek suyundan bir lokma olsun var mı

Efendim
düşsüz uykulardan usandım
penceremde kuşlar olsun isterim
içerimde çiçeklerim
sarsınlar dört koldan beni
gelsinler gidenlerim
ak alınlara ak yazgılar yazdıranın aşkına
namusu hatrına o göğercinin
kekik tutsun nefesim

Efendim kandillerim birer birer yansınlar
Bende gül kokan bir döküş ışıklı bir can olsun

GARİP YUNUS DEDİ SÖZÜN ASLINI

Rıdvan YILDIZ

Yana yana aşk oduyla yürüdü
Akan kinler bir sözüyle kurudu
Bu dünyada derviş Yunus var idi
Onun için birkaç kelam edeyim

Garip Yunus dedi sözün aslını
Ele aldı hırka ile postunu
Arzuladı nasip eyle dostunu
Onun ile yolcu olup gideyim

Cahilin sözleri savaşa benzer
Tatlı dil bilmeyen dünyayı neyler
Yunus bize her dem doğruyu söyler
Peşi sıra ben yollara düşeyim

Onun için bir ağusuz aş olsam
Yurdunda dolaşan garip kuş olsam
Uğruna damlayan iki yaş olsam
Okudukça ben kendimi bileyim

Yunus doğru yolda tatlı söz ile
Aşk oduna yandı ateş köz ile
Gerçekleri tesbih yaptı diline
Yalanları şu dünyadan sileyim

Yunus söyler yalan dünya diline
Sevgi dolsun obasına iline
Kalem olsam düşsem onun eline
Diyar diyar adın yazıp durayım

Er olanlar hak yolunda bellolur
Bin yıl geçti sözü aklımda durur
Kamiller kendini ilimde bulur
Söyledikçe doğru yolu bulayım

Yunus gibi gönülleri dermeyen
Yoktur onu şu cihanda bilmeyen
Yarım kalır aşk yoluna varmayan
Düşse kalka ben yoluna varayım

ŞAİR YAZAR MUSTAFA ÖZÇELİKLE “BİZİM YUNUS” ÜZERİNE

Konuşturan: Recep ŞEN

Yunus Emre Hazretleri kendi kabına sığmayan sonsuz ve geniş bir derya. Bildiğiniz gibi, 2021 yılı Yunus Emre'nin vefatının 700. yıl dönümü olması münasebetiyle UNESCO tarafından anma ve kutlama yıl dönümleri arasına alındı. Cumhurbaşkanımızın genelgesi ile de 2021 yılı “Yunus Emre Ve Türkçe Yılı” olarak ilan edildi. Ülkemizde de bu kapsamda etkinlikler yapıyor. İsterseniz şuradan başlayalım: Yunus Emre kimdir veya Yunus Emre'yi nasıl anlamalıyız?

Yunus Emre, mürşidi Tapduk Emre'nin söylediği ve halkımızın da benimsediği isimle “Bizim Yunus”tur. Bu “Bizim” kelimesi, aslında Yunus Emre için söylenecek onu tanıtıcı, tarif edici her sözü kapsar. Buna göre Yunus Emre, dili ile dini ile sade yaşayışı ile bizden, içimizden biri olan bir isimdir. Milleti ile gönül ve düşünce beraberliği kurabilmiş, onları o çağın karanlığından aydınlığa çıkarabilmiş, dilimizi çok zengin ve derinlikli bir din ve edebiyat diline dönüştürmüş, aksiyoner tavrıyla da milletin dağınıklık halini vahdet (birliğe) çevirmiş, Osmanlı'nın güçlü bir devlet fikrine, adalete, muhabbete, hoşgörüye dayalı kuruluş anlayışının inşasında önemli rol oynamış bir şahsiyettir. Bu yüzden Yunus Emre kimdir sorusuna kendi düşünce, inanç, dil, kültür ortamı içinden bakarak bir cevap verecek olursak aksiyoner bir derviş-şairdir diyebiliriz.

Bir kesim ısrarla Yunus'u dini-tasavvufi kimliğinin dışında gösterme ve anlatma yanlısına düşüyor. Yunus'un yetiştiği kapı, başını koyduğu Taptuk Dergâhı. Sahih bir tasavvuf anlayışına sahip olmadan Yunus'u anlamak mümkün değil. Rol model insan, kâmil bir mürşit ve eğitimci olarak Taptuk Emre, Yunus'un gönül dünyasına nasıl bir pencere açmıştır?

Her büyük şahsiyet, çok zengin hatta girift bir tefekkür dünyasına sahip olduğu için anlaşılama veya yanlış anlama meselesiyle karşı karşıya kalır. Bu durum Yunus Emre için de söz konusudur. O, zamanında büyük ölçüde doğru anlaşılmış bir sufi olarak görülse de kısmi olarak Molla Kasım ve Ebussuud örneğinde olduğu gibi farklı da anlaşılmış bir isimdir. Ama geniş kitle ve tasavvuf muhitleri ondan daima saygı ile bahsetmişlerdir. Meşrutiyetten sonra Yunus'un yeniden keşfi diyebileceğimiz bir döneme girilmiş ve bu süreçte ona bakanların niyetlerine ve bakış tarzlarına göre içinde bulunduğu

asıl inanç ve düşünce zemininde ele alınamamış, ona onunla birlikte asla düşünemeyeceğimiz Panteist, Hümanist, Batını, Halk Devrimcisi, Kalenderi, Heteredoks gibi sıfatlar verilmiştir. Yine bu süreçte onun itikadını sorgulayanlar da olmuştur. Yunus'u ele alırken onu din ve tasavvuf zemini içinde ele almak durumundayız. O, kendi şiirinde de geçen ifadeyle bir “İslam bülbülü”dür. İslam'ı tebliğ ve telkin etmiştir. Ama dili, söylemi bir sufi şair olduğu için bir medrese âlimininki gibi olmamıştır elbette. Şiiri, estetiği, kalbî söyleyişi esas alarak aşk merkezli, gönül merkezli bir mürşitlik yapmıştır. Onu böyle bir noktaya getiren ise mürşidi Tapduk Emre olmuştur.

Batı dünyasının hümanist olarak gördüğü Yunus Emre ile Anadolu insanının anladığı Yunus Emre arasında dağlar kadar fark var. Bu konuyu biraz açabilir miyiz hocam?

Konuya insan sevgisi ve insana değer verme olarak baktığımızda hümanizmle tasavvuf arasında bir benzerlik elbette görülebilir. İkisi de insana büyük değer verirler. Ama bu zahiri bir duruma tekabül eder. İşin özünde ise her iki anlayışın insana bakış tarzının nerdeyse birbirine taban tabana zıt olduğu görülür. Yunus Emre'de insan sevgisi Allah merkezlidir. Yaratılan her canlı gibi insan da Yaradan'dan dolayı sevilir. Hümanizmde ise bu sevgi yaratıcı fikrinden tamamen kopuktur. Hatta Tanrı fikrini reddederken insanı tanrılaştıran bir yaklaşım içindedir. Bizde Yunus'un kimi çevrelerce ısrarla hümanist gösterilmek istenmesinin sebebi onu İslam anlayışı dışında görmek/göstermek ve batılılara hoş görünmek, onlardan kabul görmek isteğidir. Tabii ne denilirse denilsin Yunus'un ne dediği ortadadır. O Müslüman/Türk'ün en büyük sufi-şairlerinin başında gelir. Halk da onu bu kimliğinden dolayı sevmiş, bağrına basmış ve onu bir derviş kimliği ile anlamıştır.

İrfani geleneğimizin öncülerinden Yunus Emre Hazretlerinin yaşadığı çağa baktığımızda o dönemde Anadolu ve İslam coğrafyasının durumu nasıldı? Yunus Emre coğrafyamızın içinde bulunduğu bu durumla ilgili nasıl bir çözüm yolu üretmiş, neler söylemiştir çağının insanına?

Yunus Emre'nin yaşadığı çağ, Moğol akınları ile Anadolu'nun buhran dönemine girdiği bir çağdır. Nitekim Moğol istilası Anadolu'yu hem maddi hem de manevi anlamda darmadağın etmiş, bunun neticesinde Selçuklu Devleti yıkılmış, millet birliği dağılmış en fenası da bu şartların tetiklemeyle sapkın denilebilecek dinitasavvufi görünümlü anlayışlar ve temsilcileri ortaya çıkmış, bu da ciddi bir inanç, zihniyet problemine yol açmıştır. Yunus, böylesi şartlarda halkı sahih İslam anlayışına, birliğe, dirliğe, muhabbete çağırarak Anadolu'da büyük bir değişimin öncüsü olmuştur. O şiiirleriyle milletin ruhi sorunlarını iyileştiren bir manevi tabiplik görevi yapmıştır. Ama onun misyonu bununla da kalmamış, Selçuklu'nun yıkılmasından sonra dağınık haldeki Türk beylerinin Osman Bey etrafında birleşmesinde de tarihi bir rol üstlenmiş, Osmanlı Devleti de bu birleşmeden sonra kurulmuştur. Bu yüzden onu dağ başında inzivaya çekilmiş yahut bir tekkeodasında kendi nefsinin dertleriyle meşgul bir karakter olarak düşünmek yanlışır. O, aksiyoner derviş tipinin bir temsilcisidir. Böyle bir derviş, o çağda ilim, irfan, ahlak, fikir ve siyaset anlayışında ne kadar yanlış varsa onlarla mücadele etmiş, menfi olanların ortadan kalkmasını yerine müspet olanların gelmesini sağlamıştır.

Yunus Emre'nin şiiirlerine baktığımızda onun şiiirlerinin sadece bir döneme hitap eden eserler olmadığını görüyoruz. Çağlar ötesinden bugüne sesleniyor adeta. Hiç eskimeyen, hep taze kalan sözler. Bu anlamda Yunus gözüyle yaşadığımız çağa baktığımızda ondan alacağımız dersler nelerdir?

İnsan ve hayatın mantığı hiçbir zaman değişmez. Bu yüzden onun çağındaki yaşanan problemleri özleri itibariyle her çağda görmek mümkündür. Mesela onun adeta savaş açtığı kibir, kıskançlık, cehalet gibi hususlara bakalım. Bunlar bugünkü insanın da sorunlarıdır. Dün komşusunun fazla bir tavuğunu kıskanan insan bugün de onun evini, arabasını kıskanmaktadır. Kıskançlık ise birlik beraberliğin, muhabbetin en büyük düşmanlarından birisidir. Bu sebeple Yunus, bugüne de söyleyecek sözleri/mesajları olan bir isimdir. Diğer taraftan onun dili hakikatin dilidir. Kur'an merkezlidir. Bu hakikat de kıyamete kadar değişmeyeceğine göre Yunus'un sözleri de hep doğru ve geçerli olmaya devam edecektir.

Yunus'un mesajının her eve, her okula, her işyerine, kısacası her gönüle doğru bir biçimde ulaşabilmesi için bugün bizler teknolojik imkânları da kullanarak neler yapabiliriz?

Bunun için öncelikle Yunus'u doğru tanımamız/anlamamız gerekir. Bunu yaptıktan sonra edebiyattan sinemaya, ilmi eserlerden kültür eserlerine, kısacası bu çağda insanlarla iletişimi sağlayan bütün araçlarla elbette anlatabiliriz hatta anlatmamız gerekir. O, bugün şiiirleriyle var olmaya devam ettiğine göre o şiiirlerdeki mesajı bugünün insanlarına hayatlarında var olan iletişim araçlarıyla anlatmaya çalışmak en temel görevimiz olmalıdır. Bu görev ehline yapılması gerekeceği için benim burada sinemada şöyle film edebiyatta şöyle bir roman yazılmalıdır şeklinde sözler söylemem ancak şahsi ifadeler olacaktır. Bunu, bu işlerin uzmanları söyleyecektir. Benim için asıl olan başta da söylediğim gibi onu doğru tanımlamak ve anlamaktır. Bunu gerçekleştirecek gerisi gelir.

Türkçe milli kimliğimizin, milli bekamızın vazgeçilmez temel taşı. Dilimiz bizim kimliğimiz. Dil konusunda hassas olmalı, dilimize gözümüz gibi bakmalıyız. Bir dilin yerleşmesinde ve yaşamasında muhakkak o milletin şiiirlerinin büyük emeği ve payı var. Yunus'un şiiirleri asırlardır ilahiler halinde milletimizin dilinde söyleniyor ve söylenecek. Bu anlamda Yunus Emre ve Türkçe ilişkisi üzerinde duralım hocam isterseniz biraz da.

Yunus Emre dinimizin ve dilimizin şiiiri demiştik az önce. Bu yüzden Türkçe, ona bakarken çok önemli bir konu olarak karşımıza çıkar. Çünkü bir şiiir olarak dilin millet ve devlet varlığı için öneminin elbette farkındadır. Dili elbette ve öncelikle şiiirler/yazarlar kurar.

Yunus Emre de geleneği Orta Asya'da başlasa bile yaşadığı dönem Anadolu'sunda henüz bir edebiyat ve tefekkür diline tam olarak dönüşmemiş Türkçeyi çok zengin bir şiiir diline dönüştürmüştür. Bu yüzden onun daha sonra divan, tekke ve halk şiiiri olarak isimlendirdiğimiz Türk edebiyatının kurucu şiiiri, eserini de kurucu metinlerimizin en başında gelen eserlerden biri olarak görmek gerekir. Onun dildeki bir başka başarısı ise bu dili bir gönül dili haline getirmesi, Vahdet-i Vücut gibi zor anlaşılabilir bir felsefeyi anlatabilecek bir seviyeye çıkarmasıdır. Türkçe bu sayede bütün dini, tasavvufi, felsefi anlayışları ifade edecek bir özellik kazanmıştır.

"Benim dilim kuş dilidir, benim ilim dost ilidir." diyor Hazret. Modern dünyanın enstrümanları arasında sıkışıp kalan, ruhu daralan günümüz insanına Yunus ne söyler, nasıl bir çıkış yolu gösterir?

Yunus Emre, dünün benzer sorunlar yaşayan insanlarına söylediği ne ise bugün için de söylediği odur. Zira yine az önce de söylenildiği gibi insan özü itibariyle değişmemektedir. Konu uzun ama özetle şunları söyleyelim. Allah merkezli bir inanç, düşünce ve birlik anlayışıdır Yunus'un bize telkin ettiği görüş. Bunun muhtevasında Yaradan'ı ve yaratılan bütün varlıkları aşkla sevmek, onlarla aynı zamanda metafizik bir ilişki kurmak, insanın önce kendini bilip olgunlaştırması sonra var edene ve varlıklar dahil vahiy kaynaklı bir düşünceye sahip olması, dünyayı yaşanabilir ve en seçkin varlık olarak yaratılan insanın fitri değerlerine göre inşası meselesi yer alır.

Şiirleri asırlardır okunan mutasavvıf bir şair Yunus Emre. Bir Türkmen dervîşi, Türk İslam sufîsi. Asırlardır Yunus'un şiirlerinin dillerde söylenmesi, gönüllerde yaşamasının, kalıcılığının sırrı nedir?

Yunus'un zaman içinde unutulmamasının bence iki önemli sebebi var. İlki bir hakikat şairi olarak sözlerinin kaynağını Kur'an ve hadis olarak açıklaması; diğeri ise bu yüksek inanç ve düşüncesini çok güçlü, sanatkârane bir şekilde ifade etmesidir. Zira düşünce ne kadar büyük ve önemli olsa bile onu insanın zihnine ve gönlüne taşıırken kulanacağınız dil çok önemlidir. Estetik, düşüncenin kalıcılığını sağlar. Bunlara bir de Yunus'un samimiyetini eklemek gerekir. Onun sözü gönülden çıktığı için başka gönüllerde karşılık bulması zor olmamıştır. Yine halkın dilini kullanması, anlatımda halk hayatından alınan unsurları kulanması, soyutu somutlaştırma gücü de bu etkinin diğer sebepleri olarak görülmelidir.

"Okumaktan ma'nî ne, kişi Hakk'ı bilmekdür / Çün okudun bilmezsin, hâ bir kuru emekdür." bu-yuruyor Yunusumuz. Gençlerimizin milli kimlik kazanmasının yolu Yunus'u doğru anlamaktan geçiyor. Sevgili hocam, genç kardeşlerimizle Yunus'u nasıl buluşturacağız? Özellikle genç arka-daşlarımıza Yunus okumaları konusunda tavsiyeleriniz nelerdir, nasıl okusunlar, nereden başlasınlar?

Yunus Emre'nin bilgi felsefesine dair anlayışını çok veciz bir şekilde ifade eder bu şiiri. Kendini bilmek, insanın insanca yaşamasının, varoluşuna ve hayatına bir anlam vermesinin en temel şartıdır. Çünkü kendini bilme sürecinin neticesi Hakk'ı bilmektir. Bunu bilen için ise kâinatta hiçbir şey sır olmaz. Sır keşfedildikçe de varoluşunuz anlam kazanır. Tabii Yunus'un ifade et-

tiği düşüncelerin çok uzağındayız bugün. Bu, sadece gençlerin değil hepimizin sorunu. Bunun için araya örülen duvarları kaldırmak, önyargıları yıkmak ve doğru bilgi kaynaklarına ulaşmak gerekir. Özellikle gençler, zihin ve gönül olarak yetişkinlere göre daha saf ve temiz haldedirler. Bu yüzden onların Yunus'la buluşmaları aslında çok zor değil. Ama bu sadece bilgiyle olmaz. Hal ve yaşantıda örneklik gerekir. Bu da yaşı, mesleği ne olursa olsun hepimizin görevidir. Biz sözde, davranışta güzel örnekler olabilirsek Yunus'ça konuşabilir, düşünebilir yaşayabilirsek bu durum, gençler için de mutlaka örneklik teşkil edecektir. Tabi okumalar da gerekir. İşe önce bir Yunus biyografisi ile başlamak uygun olacaktır. Daha sonra Yunus'un Divanı okunmalıdır ama anlama noktasında dini-tasavvufi kavramların bilgisine de ihtiyaç vardır.

Sevgili hocam, bu sorumuz biraz özel soru olacak ama Yunus'un en çok sevdiğiniz şiiri hangisidir?

Ben böyle bir ayırım yapmayı edeben doğru bulamam. Hazretin sözü, vahiy kaynaklıdır ve hepsi önem ve değer taşır. Ama zaman zaman ruh halimize, önceliklerimize, şartlara göre şu veya bu şiir öne çıkabilir. Bu bir tercih değil şartların getirdiği bir sonuçtur. Sorunuza bu şekilde bakacak olursam mesela şiir poetikasını anlama açısından "Dertli Dolap", hakikat arayışında yaşadığı gariplik halini anlamada "Taştın Yine Deli Gönül" şiiri, dervişlik ahlakını anlattığı "Her Kime ki Dervişlik Bağışlana", coşkun aşk duygularını anlamada "Gel Gör Beni Aşk N'eyledi", ölüm kavramını anlattığı "Başları Ucunda Hece Taşları", Oluş sürecini anlatan "Ballar Balını Buldum" şiirlerinden söz edebilirim. Ama ben, seçilmiş şiirler yerine tümünü okumayı önemli görmekteyim. Çünkü bütün şiirler, birbirleriyle mana açısından ilgilidir. Her biri Yunus Emre'nin manevi kemal yolculuğunun ayrı ayrı ama biri atlanınca diğeri tam olarak anlaşılamayacak parçalarıdır.

Tabii Yunus Emre Hazretleri gibi bir derya söz konusu olunca günlerce bu konu üzerine konuşmak, sohbet etmek mümkün. Okurlarımızı onun dünyasına girmeye davet ederek sözümüzü burada noktalayalım. Yoğun çalışma temposunuz arasında bize vakit ayırdığınız için çok teşekkür ederiz değerli hocam.

Ben teşekkür ederim.

BİZİM YUNUS

Mahmut TOPBAŞLI

Misk ü amber olup Anadolu'da
Çiçek çiçek kokan Bizim Yunus'tur
Berrak ırmaklarla çağlar boyunca
Ummanlara akan bizim Yunus'tur

Aşk ile yürürken hep yana yana
Gülden ibrişimler serer zamana
“Bana seni gerek” deyip Sultan'a
Kanadını yakan bizim Yunus'tur

Dünyaya “gönüller yapmaya” gelmiş
Bir gönüle girmek ömre bedelmış
Yüreklerden kini sevgiyle silmiş
Can özüyle bakan bizim Yunus'tur

Doğruluk taşımış dağdan dergâha
Kırk yıl sabır ile ermiş penaha
Cennet şafağıyla doğan sabaha
Şimşek olup çakan bizim Yunus'tur

Bende olmuş aşkla Tapduk Emre'ye
Yaradan hatırıyla bakmış zümreye
Yüreklerle düşen kutlu cemreye
Aşk tohumu eken bizim Yunus'tur

Aşka davet eden sevgi denizi
Gönüllerde parlar mübarek izi
Asırlardır besler yüreğimizi
Hu deyip de çöken bizim Yunus'tur

“Bir hastaya vardın ise” diyerek
“Bir içim su verdin ise” diyerek
“Hak Çalabı gördün ise” diyerek
Gönülden yaş döken bizim Yunus'tur

Kâh deryada mâhilerle göz göze
Kâh göklerde yıldızlarla yüz yüze
Cümle âşıklarla hükmedip söze
Aşkla boyun büken bizim Yunus'tur

Her işe her söze “Tanrı tanıktır”
Göz açıp yumana bu can konuktur
İçi dışı Hak yoluna dönüktür
Yücelere çıkan bizim Yunus'tur

Mor dağlarda esen yelim Yunus'tur
Has bahçede açan gülüm Yunus'tur
İki dünya için gönlüm Yunus'tur
Bizi bize çeken bizim Yunus'tur

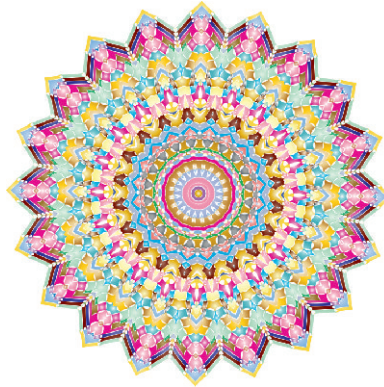
AŞK NEYLEDİ

Songül ÖZEL

Gel gör beni ey koca Yunus
Gel gör beni aşk neyledi
Şerha şerha parçalanan
Yüreğimi lâl eyledi
Maşuk kapısında beni
Bir garip bende eyledi
Ebedi âlemde parlayan
Kutlu hilâl eyledi

Düşmüşken dünya kucağına
Hayallere dalmışken
Kendimden geçmişken
Gönlümü nisyana
Gözlerimi dünyaya vermişken
Kapılmışken fâni sevdalara
Yakıcı bir cezbeyle çekti beni kendine
O Mukaddes aşk
Ey koca Yunus
Gel gör beni aşk neyledi

Gök katlarında yolcu edip
Birer birer aşk menzillerinde
Cevlân ettirdi beni
Ebedi aşk otağında
Ebede yanan چراغlarla
Erenler meclisine dost eyledi
Gel gör beni ey koca Yunus
Gel gör beni aşk neyledi

YUNUS EMRE'NİN Dervişliği

Furkan DİLEKÇİ

*Dervişlik der ki bana;
Sen derviş olamazsın.
Gel ne diyeyim sana,
Sen derviş olamazsın*

Farsça bir kelime olmakla birlikte bütün Müslüman topluluklarının diline girmiş olan derviş, esas anlamıyla “muhtaç, yoksul ve dilenci” anlamlarına gelse de geniş bir coğrafyaya yayıldığı için anlam ve mana bakımından mutasyon geçirmiştir. Derviş kelimesi, erken bir dönemden itibaren zâhidi, sûfîyi ve mutasavvıfı ifade etmek üzere Arapça’daki fakîr ve fakr kelimelerinin yerine kullanılmıştır. Zamanla bu kelimeler ağızdan ağıza yaygınlaştıkça daha farklı ve daha geniş bir muhteva kazanmıştır. Başlangıçta fakir gibi derviş kelimesi de hem yoksul kişi hem de zengin bile olsa her yönden Allah’a muhtaç olduğunun şuuruna vakıf sufî anlamında kullanılmaktaydı. Bu dönemde dervişlik birinci anlamıyla fani olmayı ifade ediyordu. Dervişler dindarlığın manevi esaslarına hassasiyetle bağlı kalmakla beraber adâb, erkân, hırka gibi dış görünüşe ve semâa da önem verirdiler. Dervişlik bir riyazet ve mücadele faaliyetleri ile başlar. Sıkı bir perhize girerler ve bu dönemde yeme, içme, konuşma ve uyuma en aza indirilir; ibadet, zikir ve tefekkür artırılır; ölçülü ve disiplinli yaşamaya, böylece ruhani bir münzeviliğe ve manevi bir olgunluğa ulaşmaya gayret edilir.

Derviş Yunus...

Yunus Emre, tasavvuf edebiyatının en önemli isimlerinden. Selçukluların tarih sahnesinden çekilmeye ramak kaldığı zamanlarda, Anadolu’da ahkâm kesen kaos ve huzursuzluk atmosferinde yaşayan Yunus Emre, kısa sürede halkın çok sevdiği bir şahsiyete dönüşmüştür. Tekke ve zaviyelerin Anadolu’da yaygınlaşmaya başladığı bu dönemde Yunus Emre, daha önceleri ulema çevrelerinde karşılık bulan tasavvufi meseleleri anlaşılması kolay bir lisanla şiirlerine alıp halkın sofrasına taşımıştır. Daha sonraki yüzyıllarda, Anadolu’da yoğunlaşacak olan İslam şuuruna öncülük etmiştir. İşte böyle bir dönemde ruhani bir münzeviliğe ve manevi bir olgunluğa bürünen Yunus Emre’nin tek gayesi fenafillah mertebesidir. Çünkü Yunus, ilahi aşkın şairidir. Gönülden kavrulan şiirlerinde Allah (c.c) aşkı merkezi bir konumda yer edinmiştir. Bu Allah aşkı, insani bir duygu olduğu kadar insan-ı kâmil sıfatıdır. Yunus Emre bir derviş gibi dünya imtihanından ziyade ahiret imtihanına gayret etmiş-

tir. Her derviş gibi o da kapı kapı gezip ilahi aşkın süveydâsını anlatmıştır. Bazı beyitlerinden anlaşıldığı üzere Yunus’un pek çok yeri gezip görmüşlüğü vardır. Hatta “yukarı iller” dediği Azerbaycan’a kadar seyahat etmiştir. Vardığı illerde “sefa gönüllere” Tapduk Emre sırrını ifşa eden Yunus Emre şöyle der:

*Gezdüm Urum ile Şam’ı yukarı illeri kamu
Çok istedim bulamadım şöyle garîb bencileyin*

*Kayseri Tebriz ü Sivas Nahcivan u Maraş Şiraz
Gönül sana Bağdad yakın âlemlere divandasın*

*İndik Rum’u kışladık çok hayr u şer işledik
Uş bahar geldi geri göçdük elhamdülillah*

Yunus’un buna benzer beyitlerinden “seyahat eden bir derviş” olduğu neticesi çıkarılmaktadır. Yunus Emre “mekândan lâ-mekâna” geçişi dile getirirken aslında yakın olan tek yerin ilahi aşkın tecelli ettiği yer olduğunu vurguluyor. Ona göre tüm yerler birbirine uzaktır, yakın olan tek yer arş-ı azam’dır.

Yunus Emre, Mevlâna, Tasavvuf...

Yunus Emre’nin Bektaşî, Mevlevî, Halvetî, Nakşî ve Kadîrî tarikatlarından birine mensup olduğu veya olabileceği söylentileri vardır. Bütün bu tarikatlar içinde Yunus Emre’nin yaşadığı çağda henüz teşekkül etmeye başlayan fakat tam manasıyla sistematik olmayan iki temel maneviyat vardır. Hiçbir gayr-ı sünî temayülü olmayan bu tarikatlar Mevlevîlik ve Bektaşîliktir. İsmi andığımız diğer tarikatlar 13.yüzyılda Anadolu’da henüz gelişmemiştir. Diğer bir husus ise Yunus Emre eserlerinde Hacı Bektaş-ı Velî’den hiç söz etmemiştir lakin Mevlana’nın ismi Divanın dört ayrı beyitinde söz konusudur. Yunus’un bu beyitlerinde, O’na intisap ettiğine dair en küçük bir imla bulunmaz. Fakat, Yunus “ulu nazarlı Mevlana’nın meclis-i âlâsından feyz aldığını” bildirir. Mevlâna ile sohbet edip, huzurunda saz ile işret (zikir ve sema) yapıldığını dile getirmiştir:

*Mevlâna sohbetinde sazıla işret oldu
Arif manaya daldı çün bilebilir Ferište*

*Yunus aydur Mevlâna epsem otur yerinde
Bu sohbe döymeyen sonra savaşgan olur*

*Mevlâna Hudâvendgâr bize nazar kılalı
O'nun görklü nazarı gönlümüz aynasıdır*

Dört Kapı Kırk Makam...

Bilindiği üzere her manevi yolun bir erkânı, bu erkânın da âdâbı vardır. Yunus Emre, her ne kadar Divânında bağlı olduğu silsileden bahsetmiyorsa da eserinde, erkânıyla seyr ü sülûk anlayışıyla ilgili geniş bilgiler vermektedir. Yunus Emre'nin bağlı olduğu silsile "dört kapı kırk makam" esasına göre eğitim yaptırmaktadır. Şöyle diyor bizim Yunus:

*Şeriat tarikat yoludur varana
Marifet hakikat ondan içeri*

*Kırk bin kırk dört tabâkat meşayîh evliyalar
Dört kapıdır kırk makam dem evliya demidir*

*Evvel kapı şeriat geçse ondan tarikat
Gönül evi marifet aşk hakikat içinde*

Dört kapı kırk makam esası ise Aleviliğin temel öğretisi, genel kurallar bütünü ve Allah'a giden yolda geçilmesi gereken safhalardır. Öğretisi Hz. Muhammed (s.a.v) döneminde İslam diniyle yoğrulmuştur. Her kapı ve her makam Kur'an-ı Kerim'in ayeti celilesine dayanmaktadır. Hz. Ali ve Ehl-i Beyt ile devam etmiş, Hoca

Ahmet Yesevi ile somutlaştırılarak sistematığe büründürülmüştür. Tasavvufta "Marifetullah" (Allah'ı ilahi yaratıcı olarak tanımak ve bilmek) makamına erişebilmek için evvela geçilmesi gereken dört kapı vardır. Bunlar; Şeriat kapısı, Tarikat kapısı, Marifet kapısı, Hakikat kapısıdır. Her kapının ise "onar" makamı vardır. Son kapının son makamı ise gerçek aşkın tecelli ettiği yer yani vahdet-i vücuda bürünülen yerdur.

Unutulmayacak Bir Şahsiyet: Yunus Emre

Yunus Emre bugün dahi, yedi asrı aşkın zamandır şiirleri, sözleri ve savunduğu düşünceleriyle bütün dünyada adından söz ettirmeyi başarmış mümtaz bir şahsiyettir. Hiç şüphesiz onu bu denli mühim kılan, sözlerinin bu denli tesirli olması ilham aldığı kaynağının Kitabullah olmasıdır. O, bu hususu şu sözler ile ifade etmektedir. "Yunus'un sözü şiirden, ama aslıdır kitaptan.". Yunus Emre'yi çağlar ötesine taşıyan bir diğer unsur ise yaşadığı çağın bireysel ve sosyal meselelerine karşı dirayet göstermesi ve bütün karamsarlığa rağmen umut saçıyan bir kişilik olmasıdır.

Bu düsturla, bireysel ve toplumsal sorunların çepeçevre sardığı günümüz insanı, bu durumdan kurtulmak ve kaybetmiş olduğu değerleri ve haysiyetleri yeniden elde etmek için Yunus Emre'nin umut saçıyan sesine ve sözüne kulak asması lazımdır. Aşık Veysel'in "Ben giderim adım kalır/ Dostlar beni hatırlasın" sözlerine uyarak Yunus'un o faziletini hatırlamamız şarttır. Sözün tesirine inanan bir medeniyetin mensuplarına düşen vazife ise bu kutlu çağrıya iştirak etmektir. İşte o vakit insanlık ve toplum daha huzurlu ve dünya daha yaşanılabilir bir yer olacaktır.

HÜZÜN TERASLARI

Ali HAVAN

Ufuk turuncu atlas, uyku sarhoşu güneş
Zaman esneyedursun dönüşlü saatlerde
Yorgun nefeslerinde her kelime bir ateş
Gölgeler geri kalır, yol bir adım ilerde

İçimde damla damla hüznler büyütürüm
Acıları sallarım zamanın beşiğinde
Boşlukta yankılanan bir çığlık kadar hürüm
Hayatı sınıyorum imtihan eşiğinde

Yüreğimde kaç ırmak dolup boşaldı tek tek
Sahile uğramayan dalgalar nerde ağlar
Keder yüklü gözlerde nemli bakışlar ürkek
Şelaleler yol boyu koşar, ölüme çağlar

Islak yorgan altında gece vurulan düştüm
Deliksiz uykularım kapı açar yarına
Melali kuşanarak gece yollara düştüm
Sabırla yürüyorum acının diyarına

Kıvrım kıvrım yolların türküsü beni çalar
Mendilime kan değdi gözyaşlarımdan evvel
Kalp atışı kaç ölçek, ne bilsin haritalar
Gönlümün hududunu çizemez kanlı cetvel

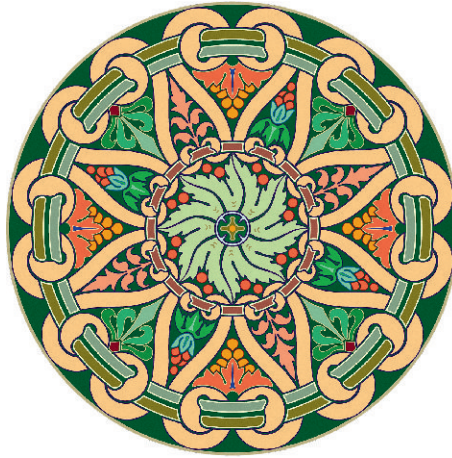
Yollar zehir kısıkcı, meçhuledir yolculuk
Tabelalar bilinmez menziline akrebin
Hayat zorlu bir yokuş, hırıltılı ve boğuk
Ömrümüz dövülüyor havanında sebebin

Kayıp giden yılların ardından yakma ağıt
Mevsimler nasıl olsa zevale uğrayacak
Masamın sırtında yük karalanmış her kâğıt
Kalemler her satıra kızıl kan doğrayacak

Kimim ben bilmiyorum nerden geldim bilen yok
İsmimin baş harfleri yatık mezar taşında
Sevdaları ortadan ikiye bölmeden ok
Hevesler taşıyordum aşkın yanı başında

Sorduğum soruların ortasında ben varım
Yüklemsiz cevapların, sen yoksun öznesinde
Zamandan düşenlerin hayatları hep yarım
Gönüller sevgileri tutmuyor haznesinde

Geceler hicranını akıttı gözyaşıma
Gündüzler vurgun yedi en derin yaslarında
Seyretmeye alıştım hoyratça bir başıma
Asırlık yangınımı hüznün teraslarında

ELİFLER MİMLER

Ahmet YILDIRIMTEPE

Suyu yakıp bulut eyleyen gözler
Hasretle sevdanın yolunu gözler

Tutarmış derlerdi kuşların âhı
Bilerek tatmadım ben o günâhı

Ne çıkar uzakta açsa çiçekler
Bilmez mi bekleyen usanmaz bekler

Hiç bir kırlangıca sapan çekmedim
Hayat tarlasına kurşun ekmedim

Dağların ardından kokusun duyar
Gelecek baharın gününü sayar

Kâbuslar görürsen hayırlara yor
Bu derdi anlatmak gülmekten de zor

Kıskanır arıdan, petekten, baldan
Aşk ile devşirir gülleri daldan

Öyle bir arafta kaldım ki bilsen
Belki de anlarsın ölümü görsen

Sevda ile bakar aya, yıldıza
Hamd eder, her daim ekmeğe, tuza

Kalp kırıklarıymış göğsüme batan
Gel beni özgür kıl, ey yüce vatan

İrmak kenarında uykuya dalar
Suyun ninnisini boynuna dolar

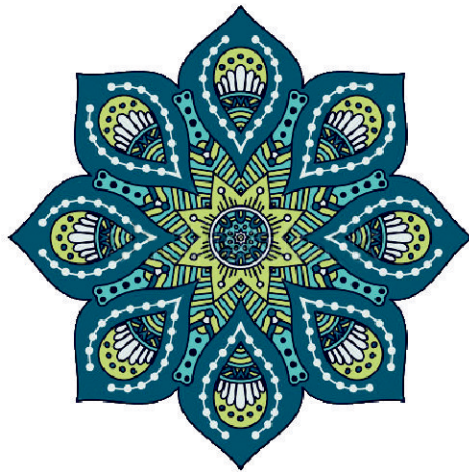
Ayrılık söndürmek gökte güneşi
Vuslat, çıplak elle tutmak ateşi

Yalnızlık duvarı tunçtan örülmüş
Meğer beratımız çoktan dürülmüş

Söndürürsen suyu küle banarsın
Sevdaya meyletme, sen de yanarsın

Yoluma dikilmiş elifler, mimler
Bize nazar eden bilmem ki kimler

Yoluma dikilmiş elifler, mimler
Bize nazar eden bilmem ki kimler

EŞSİZ BİR DİL MİMARİ: YUNUS EMRE

Mustafa Erhan AK

*Biz dünyadan gider olduk
Kalanlara selam olsun
Bizim için hayır dua
Kılanlara selam olsun”
Yunus Emre*

Bir buğday ile başladı her şey.

Ardından himmet talebiyle Taptuk Dergâhı’nda geçen kırk yıl... Nihayetinde menkıbelerle efsaneleşen seksen iki yıllık bir ömür ve halkın derin hürmeti... Farklı illerde şahsına hazırlanan onlarca makam...

Asırlardır halkın gönlünde taht kuran, adı ve sesi çağları aşarak ölümsüz olmayı başarabilmiş sûfî şair Yunus Emre, şüphesiz ki Türk tasavvuf edebiyatının en büyük ve en müstesna isimlerinden biridir. O, Yaşadığı 13.yüzyılın Moğol tehlikesi ve iç karışıklıklarla geçen buhranlı günlerinde eserleriyle halka moral olmuş, Kur’an’dan, Hz. Peygamber’den, İslami hakikatlerden aldığı ilhamı sade, açık, samimi bir üslupla halka anlatmayı başarabilmiş önemli bir şairdir. Gerek divan gerekse halk şiirine oldukça hâkim olduğu bilinen ve sanılanın aksine iyi bir medrese tahsili gördüğü eserlerinden anlaşılan Yunus Emre’yi çağdaşlarından ayıran en önemli özelliği ise Türkçeyi önemsemesi ve Türkçenin sırrına vakıf bir dil mimarı oluşudur. Onun günümüzde bu kadar rahat anlaşılmasını ve Türkçeye olan sevdasını Cemal Süreya bakın nasıl döküyor mısralara:

*“Yunus ki sütdeşleriyle Türkçenin
Ne güzel biçmişti gök ekinini,” (1)*

Evet, gerçekten de Türkçenin sütdeşleriyle gök ekini biçen ve o dönemde yeni yeni filizlenmeye başlayan Eski Anadolu Türkçesiyle eser veren Yunus Emre, Arapça ve Farsçanın revaçta olduğu bu dönemde Türkçenin en güzel örneklerini vermiş ve Türkçenin bir edebiyat dili olmasında büyük hizmetleri olmuştur. Eserlerinde Allah inancını ve sevgisini sanatının mihenk taşı haline getiren Yunus Emre’yi günümüzde de okunur kılan onun içten gelen coşkun bir lirizmi ve üslubudur. Çoğu ilahilerinin bestelenip günümüzde dahi dillerde dolaşıyor olması bunun en güzel ispatıdır.

*Aşkın aldı benden beni
Bana seni gerek seni
Ben yanarım dün ü günü
Bana seni gerek seni*

*Ne varlığa sevinirim
Ne yokluğa yerinirim
Aşkın ile avunurum
Bana seni gerek seni” (2)*

Herhangi bir sanat endişesi duymadan samimi duyguların bir ifadesi olarak özetleyebileceğimiz yukarıdaki mısralara dikkat edilecek olursa Yunus’un hem anlaşılır bir dile hem de lirik bir söyleyişe sahip olduğu görülecektir. Yine onun biçimsel olarak da bir ahengi içerisinde barındıran şu ifadeleri de bu hususta oldukça dikkat çekicidir.

*Keleci bilen kişinin yüzünü ağ ede bir söz
Sözü bişirip diyenin işini sağ ede bir söz
Söz ola kese savaşı söz ola bitire başı
Söz ola ağulu aş yağ ile bal ede bir söz (3)*

Bazı şiirlerinden alıntılarladığımız yalnızca bu kısımların bile Türkçenin musikisini ve anlam zenginliğini yansıtabilecek unsurlarla dolu olduğunu söylemek yerinde olacaktır. “Ben, sen, gerek, ne, aşk, söz” gibi kelimelerin ahenk oluşturan tekrarı, “sevinmek – yerinmek, varlık – yokluk, ağ – bal” gibi kelimeler arasında verilen anlamaya yönelik karşıtlıklar Yunus’un dili, içerik ve biçimsel olarak nasıl kullandığı noktasında bize bir ipucu veren unsurlardır. Onun eserlerine bakıldığında göze çarpan ilk husus bugün küçük çapta ses farklılıkları içerse de o dönemde kullandığı birçok ifadenin günümüzde dahi anlaşılır oluşudur. Eserlerinde sıklıkla geçen fiiller ve “altun, artuk, azuk, bellü, berü, çeynemek, degül, delü demür, dürlü, eyü, gerü, içürü, içün, kapu, karşı, kaygu, konşu, köpri, niçün, saru, yapu, yörimek...” (4) gibi kelimelere bakmak dahi Yunus Emre’nin üslubunda sade ve açık olmayı ne kadar önemseydiğini bize gösterir. Onun Türkçe hassasiyeti; yabancı kelimeleri benzetme, açıklama, tasvir etme bazen de ilişki kurma yöntemiyle Türkçeleştirmesine de vesile olacaktır.

Örneğin Arapça “kefen” sözcüğü yerine yakasız gömlek manasına gelen “yensüz gönlek”, “secde” sözcüğü yerine yere yüz sürmek manasında “yüz yire sürmeg”, “tâbût sözcüğü yerine “ağaç at”, “şeriat” sözcüğü yerine “mumlu bal”; yine aynı şekilde Farsça “âbdest” sözcüğü yerine “elü suya urmak” (5) gibi ifadeler en dikkat çekenleridir. Tasavvufa ait en karmaşık gibi görünen birçok konuyu da Türkçenin imkânlarıyla oldukça açık ve samimi bir şekilde dile getiren Yunus Emre, “Tanrı, tamu, uçmak, agu...” gibi Türkçe kelimelerin yanı sıra Arapça ve Farsçaya ait “Allah, cennet, cehennem, zehr...” gibi sözcükleri de bir arada kullanmaktan geri kalmaz fakat Yunus’un kullandığı bu kelimeler şiirlerinde hiçbir zaman eğreti durmaz çünkü bu kelimeler, halkın dilinde o zamanlar yer eden ve halk tarafından çok rahatlıkla anlaşılabilir ifadelerdir.

“Tanrı buyrugın tutmayan anda bişe biryân ola”

“Allah'uma şükür kılam”

“Gönül Çalab'ın tahtı”

“Cennet'üne zâhidün ko / Uçmak'da arzûm yok durur”

“Mustafâ'ya ümmet olan / Tamu'da karâr eylemez”

“Miskîn Yûnus zehr-i kâtil ‘ışk elinden tiryâk olur”

“Cânumı serhoş eyledi ‘ışk agusu tiryâk bana” (6)

Bununla birlikte Yunus Emre, kullandığı Arapça ve Farsça birçok kelimeyi de Türkçenin potasında eritmiş ve bu kelimelere kendi dilimizin rengini katmıştır. Örneğin Arapça “dâim” sözcüğünü “dâyım”, “duâ” sözcüğünü “duva”, “fakîh” sözcüğünü “fakî”, “fâide” sözcüğünü “fâyide”, “hecâ” sözcüğünü “hece”, “vakt” sözcüğünü “vakit”; yine aynı şekilde Farsça olan “bâzergân” sözcüğünü “bezirgân”, “çerâg” sözcüğünü “çerâk, çırâk”, “Âşikâr” sözcüğünü “eşkere”, “müjde” sözcüğünü de “muştı” (7) şeklinde telaffuz ederek Türkçenin musikisine uydurmuştur. Aynı zamanda o, “zevâl olmak, su’âl olmak, pişmân olmak, düşmân olmak...” gibi birçok Arapça ve Farsça kelimelere Türkçe yardımcı fiiller getirerek bu kelimeleri Türkçeleştirmiştir. Şiirlerinde folklorik unsurları da yoğun olarak kullanan Yunus Emre, Türkçede halkın günlük konuşma dilinde yer edinmiş “yol vir-, öğüt

vir-, el çek-, kulak ur-, göz aç-, öğüt vir-, cezâ çek-, kapu aç-, gözünü aç-, togrı yola gel-, el vardur el üstine, son pişmanlık assı kılmaz...” (8) gibi bugün bile çok rahatlıkla anlaşılabilir çeşitli deyim ve atasözlerine de yer vererek üslubunu zenginleştirmiştir.

“Kime kim öğüt virdüm ol Hak’a irdi gördüm

Geçdüm hod-bîn ilinden el çekdüm dükelinden

Kulak urgıl benden yana haberüm var diyem sana

Koyup gel nakş u nigâr nakşa yol virme zinhâr

Dahı yigrek eydür var el vardur el üstine”

Sonuç itibariyle yaratılan hoş gören, gönüller yapmaya gelen Yunus Emre gerek tasavvufun yayılışında gerekse Türkçenin edebi bir dil haline gelmesinde yadsınamaz öneme sahip eşsiz bir dil mimarıdır. Bugün Anadolu’nun en ücra köşelerinde bile yediden yetmiş onun “Sordum Sarı Çiçeğe” ve “Bana Seni Gerek Seni” gibi ezbere biliniyor okunan ve dilden dile dolaşan şiirleri yankılanıyorsa bu da ölüm dedikleri perdeyi delen Yunus’un halen aramızda yaşadığını ve bizden biri olduğunu ya da Taptuk Emre’nin deyişiyle söyleyelim “Bizim Yunus” olduğunu gösterir. En az dilimiz Türkçe kadar...

1. ÖZÇELİK Mustafa, Yunus Emre, Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları – 7 İstanbul 2015, S.141.
2. ÖZÇELİK Mustafa, Bizim Yunus, Eskişehir Valiliği Yayınları, Ankara 2010, S.154.
3. ÖZÇELİK Mustafa, Bizim Yunus, Eskişehir Valiliği Yayınları, Ankara 2010, S.188.
4. TAVUKÇU Orhan Kemâl (Editör), Yunus Emre Kitabı, Aksaray Valiliği Kültür Yayınları- 15, Ankara 2017, S.105.
5. KOTAN, H. Kavaklıçeşme, Yunus Emre Divanının Söz Dizimi, Atatürk Üniversitesi, Doktora Tezi, Erzurum 2015, S.45.
6. AKDEMİR Yaşar, Yunus Emre’de Türkçe, İnönü Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Malatya 2007, S.165
7. AKDEMİR Yaşar, Yunus Emre’de Türkçe, İnönü Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Malatya 2007, S.44.
8. KOTAN, H. Kavaklıçeşme, Yunus Emre Divanının Söz Dizimi, Atatürk Üniversitesi, Doktora Tezi, Erzurum 2015, S.114

BİLİR REDİFLİ GAZEL

Servan ERDİNÇ

Hüda diyen gönüller dünyayı mihmân bilir
Her bir insanoğlunu kendine cânan bilir

Sözü güher olan kul sevgi hırkası giyse
Âmâ kuyular onun ismini sultân bilir

Beyhude giden ömrün, aşktır şıfası eşkin
Nefreti terk eden dil, yüzünü handân bilir

Aydınlık versin diye yeryüzünün çerâğı
Herkesi seven insan nefsi gûlistân bilir

Küskünlüğe sırt dönen yüreği şûle dağlar
Barışı kardeşliği dün û gün seyrân bilir

Kavganın gömleğini göğsünden söküp atan
Hoşgörü diyarına kendini hakân bilir

Sular haykırdığında gülün berraklığını
Gösterişsiz topraklar kokuyu dermân bilir

Her gönül bir Kâbe'dir, girmesini bilenler
Sevmeyi, sevmeyi ölmeyen elvân bilir

Suyumuzdur gökyüzü, ekmeğimiz yeryüzü
Paylaşmayı bilenler, dostluğu îmân bilir

Arıflık makamının Yunus Emre'si olsam
Kalbim kendini her dem aciz bir Servan bilir

LEYLÎ VAKİTLER

Mustafa IŞIK

ey zamanın çatlağından sıyrılıp
ruhunu deli ırmağa satan derviş
kuş sesleri büyütür gökyüzünü
kulaklarını kapatsan ne çıkar

gayri giymeliyim demir çarığı
yola yolcuyum, asaya ahdim var

insan her sabah yeniden dirilir
mıhlanır dalda iki yaralı keklik
burada تنها görülür rüyalar

uçurumdur eşkıyaya infaz emri
sehere hüküm biçen hükümdardır
parmakları yâr saçında avcılar

bilmez misin ey kederli zaman
derdi olan güneşten evvel doğar

konusunca sesi çağlar dervişi
yaralı dağın göğsünden almak
rüzgâra ne ağır yük

gülistanda sacid ibrahim'in
balta ucunda elleri,
münkir nemrut'un kalbidir o
bin dille pişmanlık döker

leyli vakitte dağlar alınır ya
alnımda ilmek ilmek utançla
gönül koydum sözün hevesine

ah, bilen beri gelsin gönlüme
taze yarayı nasıl sarar anneler

yağmur muhbiri ardıç kuşları, ey!
uğruna öpmezsem kalbin içini
paslı öfkene vurulsam ne çıkar.

GÖNÜLLER YAPMAYA GELDİM

Kemal ÖZAYDIN

Kulağa hoş gelen sesler vardır. Duyunca rahatlarız. Bedenimiz rahatlar ruhumuz rahatlar gönlümüz kalbimiz bu rahatlığı hisseder. Keza dostlarımızdan, arkadaşlarımızdan ismini duyunca rahatladığımız, resmini görünce, kendisiyle buluşunca neşelendiğimiz insanların varlığı bir gerçektir.

Bu rahatlama ki aslında istisnasız bütün insanların topyekûn insanlığın aradığı bir huzur zeminidir. Netice olarak dünyadaki hayat serencamını düşününce insana kalan da aslında bu rahatlıktır.

Hadiste buyruluyor ki: “Allahü Teâlâ’dan afiyet isteyen zira Allah, kulunun en çok afiyet istemesini sever.” Ne güzel, ne hoş bir latife!

“Allah ağzımızın tadını bozmasın.” aslında afiyetin Anadolu halk kültürüne yansımadır. Çünkü bütün bu rahatlık, afiyet, huzur, sekine önce fert fert insanlarda gerçekleşir, böylece huzurlu toplum oluşur.

Milletleri bütünleştiren temel taşları, uzun yaşamasını sağlayan kökler, medeniyeti oluşturan unsurlar bellidir. Topluma kimlik kazandıran unsurlar o toplumun kültürü, sanatı, edebiyatıdır kuşkusuz.

Toplumu da insanı da değerler yaşatır. Bu cümleden olmak üzere “Bir başarılı insanı değil değerler insanı olmak gerekir.” denilmiştir.

Bu özellikleri ve bu değerleri toplum; gerek organize devlet olarak gerekse sivil toplum olarak korumalıdır. Kültürümüzün kuşaktan kuşağa geçmesi, aktarılması, anlatılması olmazsa olmazımızdır.

İşte bu cümleden olmak üzere yedi yüz yıldır kuşaktan kuşağa dilden dile, gönülden gönüle aktarılan nağmeleri ile Yunus’umuz da ismi ile kulağa hoş gelen gönle rahatlık veren isimler cümlesindendir.

Yunus Emre’nin doğduğu yaşadığı yerler hakkında çok fazla bilgi de bulunamamış. Mevcut bilgilere ulaşmak da zor değil. Güzel tarafı, onu mana yönünden, anlattığı güzellikler açısından yorumlamaya ça-

lışmak, belki klasik bir cümle olacak ama bugün her zamankinden daha fazla bütün insanlığın ihtiyacı olan manevi zenginliklere ulaşmanın yollarını aramaktır.

Biz de kalemimiz döndüğü kadarını hasbelkader söylemeye çalışıyoruz. İsteyenler, talebi olanlar her yazıdan bir cümle de olsa istifade etme yolunu bulurlar. Gönül talep edici olursa aydınlık kendini gösterir. “Talebena vecedena” kelamı kibarında olduğu gibi. Kaderin gayrete âşık olması gibi. Amellerin niyete bağlı olması kabilinden.

Dedik ya Yunus’tan asıl ihtiyacımız olanları öğrenelim, almaya çalışalım, bulmak için gayret edelim.

Gerek yazı yazar gerek manzum söyleyen bütün fikir adamları istemeseler de yaşadıkları zaman diliminden, yönetimlerin tutumlarından, savaş gibi olağanüstü durumlardan etkilenmişlerdir.

13. yüzyılda başlayıp 14. yüzyıla kadar devam eden Moğol istilası özellikle Anadolu’ya bu coğrafyada kurulu devletlere ve birikime büyük zararlar vermiş, ciddi tahribat yapmıştır. Yunus’un yaşadığı zaman dilimi de bu çağa denk gelmektedir.

Göze çarpan özelliklerini sayacak olursak; Yunus, şiirlerinde geniş bir toplum kesimine hitap ediyor. Çok yönlü bir güzellik var onda. Tekdüze, monoton bir çizgi değil, yelpazesi geniş.

Sultanı eleştirdiği şiirler de var. Kendisi Tapduk’un kapısında durmasına rağmen hocaları, şeyhleri eleştirdiği şiirleri de var. Kitabın ortasından konuşuyor. Hatır gönül için değil. Eğriye eğri, doğruya doğru deme yolunda.

Rind meşrep, cana yakın. Bizce onu kalıcı kılan da bu. Gönüllerde yer etmesine neden olan da bu.

Dedik ya ondan ihtiyacımızı alalım. Merhem gibi yaralara sürelim. Bugün yaşadığımız zaman diliminde yararlanmayı bilelim.

*Okumaktan murat ne
Kişi hakkı bilmektir
Çün okudun bilmezsin
Ha bir kuru emektir.*

Ne güzel formüller veriyor, hem formülü veriyor hem kullanma kılavuzunu anlatıyor. Dört kitabı bir elife sığdırıyor. İlmi anlatıyor, okumayı tarif ediyor, ibadetlerin özünü söylüyor. Gönül yapamazsan gönülleri onarma diye bir çaban yoksa abdestte yaptığın el yüz yıkama işini herkesin yapabildiğini söylüyor. Hatta bu yaklaşımlarını anlamayanlar bir dönem şiirlerini yasaklıyorlar.

*Yunus emre der hoca
İstersen var bin hacca
Hepisinden iyice
Bir gönüle girmektir.*

Yunus Emre, Bizim Yunus hani “yerli ve milli” diye bir tanımdan bahsediyoruz ya işte tam da o tanıma uyan bir tatlı insanoğlu, gönlümüze arkadaş, yolumuza yoldaş, sırrımıza haldaş bir dervıştır.

Yunus Emre öncelikle Anadolu’dur, bizdendir, anlatımı, yaşayışı ile ham değildir, ham sofı da değildir. O

sever, sevdilir, sevilir, anlatılır. En önemlisi iz bırakır, yaşar, sürekli dir.

Tasavvuf düşüncesini geniş toplum kesimlerinin anlayabileceği kavrayabileceği bir tarzda anlatması Yunus’ta öne çıkan bir diğer özellik ve güzelli ktir. Çünkü dili sadedir, rahatlıkla anlaşılır, günlük kullanılan temiz bir Türkçedir.

Dünya hayatının geçiciliğini sürekli anlatmış, öyle de yaşamış onun için de eserleri, sözleri kalıcı olmuştur. Ne güzel bir metot, ne güzel bir hayat şekli dir bu.

Her kesime hitap eder dedik ya İslam’la müşerref olmayanlar onu hümanist olarak anlatmaya göstermeye çalışmışlar, şiirleri halk dilinde terennüm edilmiş, sanat müziği olarak bestelenmiş hatta pop, rock gibi günümüz modalarına da uyarlanmış tır.

Okuyan herkes onda kendinden bir şey bulur hülasa.

Devlet, millet, aile, okul el ele vererek Yunus’un öğretisi öncelikle çocuklardan başlanmak üzere toplumun bütün kesimlerine anlatılmalıdır. Eğer bize özgü bir düşünce kalıbı oluşturmak istiyorsak Yunus felsefes i kılavuzumuz olmalıdır.

YARALI DUYGULAR

Ali AĞIR

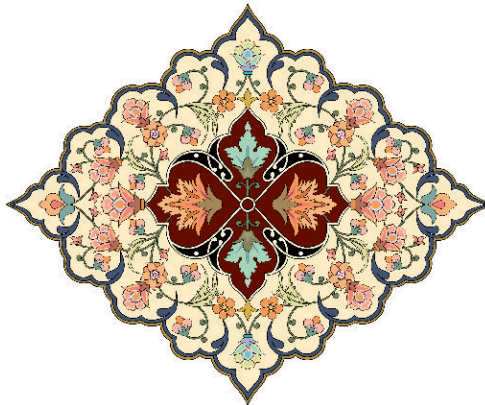
Kurduğum tüm hayaller ufukların ardında
Yıllardır, usanmadan gönlümü avuturum
Hayatım uzar gider, yalnızlığın yurdunda
Her gece dizlerimde gölgemi uyuturum

Bedenen gencim; ancak, ruhen bir ihtiyarım
Yorgunum, kederliyim, yaralı duygularım
Ağıt yağar yağmurum, sitem eser rüzgârım
Bu kül rengi dünyamda kimleri incitirim?

Hangi diyarda, nedir mutluluğun şifresi
Düşmedi yüreğime umudun tek cemresi
Karşımdan hiç gitmez ki, hüznün kara çehresi
Kanla dolu gönlümde acımı büyütürüm

Bu garip, her daim, bu sonsuz çileye mahkûm
Dört bir yanım dipsiz ve karanlık bir uçurum
Yalnızca benim suçlu, nedense herkes masum(!)
Kahrır değirmeninde kendimi öğütürüm

Güneş, ay ve yıldızlar saklambaç oynamakta
Ne koku var ne de renk, karanfilde, zambakta
Yaşlardan derin izler oluştu al yanakta
Karanlık dehlizlerde ömrümü tüketirim

YUNUS EMRE'YE HAİKU

Selma Erdem DURMUŞ

gönül Hakk evi
sana eğri ne gerek
öğüdü anda

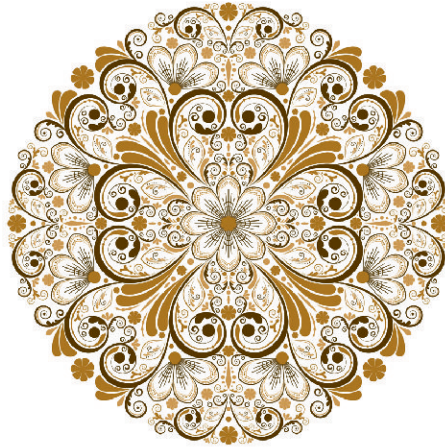
arar toprakta
sarı çiçek dervişi
âşık ölmez der

bulutlar saç
gariplerin ilacı
sözü Yunus'tur

dergâh ehlidir
Tapduk yolunu bekler
gelen Yunus'tur

kime el verdi?
derviş hırkası kimde?
gönlü Yunus'tur

aşkın otağı
umut dolu sözlerinde
bizim Yunus'tur.

KAMYONCU ŞEREF

Erhan ÇAMURCU

- Unutamadığı bir yolculuk hikâyesi olan var mı?

Amfide derin bir sessizlik... Kürsüdeki gözlüklü hoca, kendinden emin bir şekilde karşısındaki şaşkın öğrenci grubunu seyrederken biz bütün öğrenciler edebiyatla yolculuğun ne gibi bir ilişkisi olabileceğini düşünüyorduk ki hoca tekrar sordu;

- Evet, gençler, yok mu unutulmaz bir yolculuk yaşıyan?

Sorunun ikinci kez tekrarlanmasıyla birlikte bizdeki gerginlik de iyice arttı. Bütün amfi gerginliği bitirecek bir gönüllü beklerken ön sıralardan bir öğrenci cesaretini toplayıp söz istedi:

- Hocam, affedersiniz ama biz edebiyat fakültesindeyiz; yolculuğun edebiyatla ne ilgisi var, anlayamadık.

Hoca, edebiyat fakültesinin bu yeni öğrencileriyle ilk derse giriş yapmak için aradığı öğrenciyi bulmuş gibi bekletmeden sordu:

- Peki, neyle ilgisi vardır edebiyatın?

İlk soruyu sorma cesaretini gösteren öğrenci, edebiyat fakültesine tesadüfen gelmediğini de göstermek istencesine şevkle cevapladı:

- Edebiyatın şiirle, öyküyle, romanla; şairlerle ve yazarlarla ilgisi olur.

Hoca, daha da keyiflendi ve esas soruyu sordu:

- Peki, nedir şiir ya da hikâye; kimdir yazar ya da şair?

Heyecanlı öğrenci, hocanın bu sorusuyla beraber bir terslik olduğunu anlamış gibi cevap vermek yerine hocanın devam etmesini bekledi. Bunun üzerine hoca bütün amfiyi bir süre süzdükten sonra bölümün bu yeni öğrencilerine unutamayacakları ilk derslerini vermeye başladı:

- Bakın gençler; edebiyat, insanı insana insanca anlatma gayretidir. Derdi insan olmayan anlatılar edebi bir metin olarak kalıcı olamazlar. İster şiir, isterse öykü ya da roman olsun insana yaslanmayan bir metin ne kalıcı bir estetik zevk verebilir ne de edebiyat tarihi içinde kalıcı olabilir. İyi bir edebiyatçının her şeyden önce iyi bir gözlemci olarak hayatın bizzat içinde yer alması gerekir. Hayatın bizzat kendisi şiirdir; her insan eşsiz bir öykü kahramanı, her aile muazzam bir roman zeminidir. Orhan Kemal'in "Ekmek Kavgası", Sabahattin Ali'nin "Değirmen", Sait Faik'in "Alemdağ'da Var Bir Yılan" adlı hikâyeleri buram buram insan kokar. Bu yazarlar, iyi bir hikâyenin kitaplardan ziyade sokaklardan okunacağını kavramış ve sokaktan okuduklarını kitaplarına yazmışlardır. Gelelim sorduğum soruya: "Unutamadığı bir yolculuk hikâyesi olan var mı?" diye sordum size çünkü insanı tanımanın en iyi yollarından biridir yolculuk. Otobüs yolculuklarının büyüğü bir tarafı vardır. Bir şehirden bir başka şehre giderken birkaç saatliğine yan yana oturduğunuz insana hayatınızın en büyük sırlarını iştahla anlatabilirsiniz. Dinlenme tesislerine uğrayan otobüsleri dikkatle izlerseniz eşini bir sefaletin kucağına emanet bırakıp karın tokluğuna gurbete giden bir delikanlıyı, köyünden ilk defa çıkmış bir üniversite öğrencisini, evlatlarının peşi sıra sürüklenen zavallı ihtiyarları, gençliğini ve güzelliğini gururla sergileyebileceği büyük şehre kaçan köylü kızını ve bütün bu insanların yüreklerindeki derin yarayı okuyabilirsiniz. Hele yolunuz kamyoncu lokantalardan birine düşmeyegörsün. Ne renkli insan hikâyeleriyle karşılaşsınız orda!

Bir süre sessiz kalan hoca bütün amfinin pür dikkat kendini dinlediğinden emin olduğunda konuşmaya devam etti:

- Birkaç yıl önce yine bir otobüs yolculuğunda yanımda oturan bir doktorun anlattığı hikâye, bugüne dek okuduğum pek çok öyküden daha canlı ve daha güzel gelmişti bana. Bugün bile aynı canlılığıyla zihnimden okuyabiliyorum hikâyeyi:

Üniversiteyi Van'da okudum. Samsun'dan Van'a on dokuz saat otobüs yolculuğu yaptım beş yıl boyunca. Neredeyse bir gün, bir otobüsün içinde, önce şehirden geçerek onlarca insanla karşılaşarak yolculuk yapınca coğrafyanın insan üzerindeki acımasız etkisini tanıyor insan. Unutamadığım pek çok yolculuk yaptım ama bunların en etkileyicisi bir kamyon yolculuğu oldu. Üniversite ikinci sınıftaydım, aralık ayının ilk haftasındaydık. Babamın rahatsızlandığını, acilen Samsun'a gelmem gerektiğini söylediklerinde hemen otogara koştum. Samsun otobüsü kalkalı iki saat olmuş, ertesi güne kadar da başka araba yok ama eğer istersem Trabzon'a kadar gidebileceğimi, oradan da gece Samsun'a aktarma yapabileceğimi söylediler. Hiç düşünmeden bindim Trabzon otobüsüne. Ağrı'da mola verdik. Yolcular lokantaya girerken ben otobüslerin arasında dolaşmaya başladım. Hazırlıksız çıkmıştım evden, kimseden para isteyecek zamanım yoktu. Cebimdeki para beni eve götürmeye ancak yetiyordu. Belki bir iki bardak çay içebilir, bir iki kez tuvalete girebilirdim o kadar ama çay hakkımı Trabzon'a saklıyordum. Yola çıktığımızda hafif hafif yağan kar şiddetini artırmaya başladı. O sırada tesise bir kamyon yanaştı. Plakasına baktım, Samsun plakaydı. Kilometrelerce uzakta kendi şehrimde ait bir plaka görmek bir anda bütün kaygılarımdan kurtulmamı sağladı. O an kendimi evime ulaşmış gibi huzurlu hissettim. Şoförün kamyonu park edip aşağı inmesini bekledim. Doğruca yanına koştum. Adamcağız aşağı iner inmez, ağzım kulaklarıma varmış bir vaziyette beni karşısında görünce şaşırıldı:

- Hayırdır delikanlı, bir şey mi oldu?

- Abi, Samsunlu musun?

Adam, önce anlamamış gibi şaşkın şaşkın yüzüme baktı. Ardından benim heyecanımı fark edince tebessüm ederek cevap verdi:

- Ha, sen plakadan dolayı soruyorsun! Ben Samsunlu değilim ama kamyon Samsunlu.

- Abi, Samsun'a gidiyorsan beni de alır mısın? Babam rahatsızlanmış, acilen Samsun'a gitmem lazım ama Trabzon otobüsüne bilet bulabildim, oradan aktarma yapmam gerekecek ama gece o saatte aktarma bulabilir miyim bilmiyorum.

İlk defa gördüğüm adamla sırf Samsun plakalı bir

kamyon kullanıyor diye güçlü bir ünsiyet kurdum. "Eskici" hikâyesindeki küçük Hasan geldi o an aklıma. Ağlamamak için zor tutuyordum kendimi. Şoför beni baştan aşağı süzmeye başladığında bu ünsiyetin biraz tehlikeli olduğunu düşünmeye başladım. Adam benim endişelendiğimi anlamış olacak; tebessüm ederek konuştu:

- Hele bir sakın ol delikanlı, şurada iki lokma yemek yiyelim, sonrasına bakarız. Bana da yol arkadaşı lazım, arkadaşsız pek bir çekilmez oluyor bu yollar. Hem bak, hava bindirdi iyice; dua edelim de yol kapanmasın.

Lokantaya geçtik. Otobüsten çantamı da aldım, artık yolculuğumun geri kalanı Kamyoncu Şeref Abi'nin keyfine bağlıydı. Şeref Abi'ninse acele etmeye hiç niyeti yok gibiydi. Benim tedirgin olmaya başladığımı fark edince:

- Sakın ol delikanlı, yol dediğin karınca gidilir. Mühim olan acele gitmek değil, doğru gitmektir. Az önce karayollarının iş makineleri geçti; onlar biraz ilerlesin, biz de çıkarız. Hem yolumuz uzun, iyice dinlenelim.

Şeref Abi her konuştuğunda içim daha bir huzurla doluyordu. Çayından son bir yudum daha aldı:

- Akşam namazını kılalım, ondan sonra çıkalım delikanlı; sen bir çay daha iç istersen.

- Teşekkür ederim abi, ben de kılalım seninle; az beklersen hemen abdest alırım.

Akşam namazının ardından hem babam için dua ettim hem de yolların kapanmaması için.

Bismillah deyip çıktık yola. Kar iyice bastırsa da karayollarının çalışması işe yaramış. Erzurum'a kadar rahat geldik. Erzurum'da yol kenarında bir benzin istasyonuna uğradık. Bana kalsa Samsun'a kadar hiç durmadan gitmek istiyordum. Merakımı anlayan Şeref Abi yine tebessüm ederek konuştu:

- Şurada yatırsıy kılalım. Kop Geçidi'nin durumunu da bir soralım bakalım.

- Nasıl yani, ne olacak ki Kop'ta?

- Buralara bu kadar yaşıyorsa Kop'u aşmamız zor delikanlı.

- Aman abi, benim yetişmem lazım, babam hastalanmış...

- Hele bir sakın ol delikanlı. Yol izin vermezse yolcu rıza gösterir. Yolla inatlaşmanın sonu pek hayırlı olmaz.

Çaresiz boyun bükttüm. Yatsı namazlarını kıldık. Şeref Abi, birkaç kişiyle konuştu. Biraz sonra yanıma geldi:

- Birkaç saattir Bayburt tarafından gelen yokmuş. Söylediklerine göre ileride bir kontrol noktası varmış, zincirsiz kimseyi salmıyormuş jandarma.

- Ne yapacağız peki?

- Yatalım arabada, sabaha yol da açılır, rahatça gideriz.

O sırada telefonum çaldı. Bak-tım, abim arıyor: Babam iyice ağırlaşmış, sabaha yetişebilir miyim diye soruyor. Şeref Abi, abimin sesini duymuş; omzuma dokundu:

- Ben zincirleri takayım, devam edelim yola.

Eksi kırk dereceyi gördüm o gece. Geçide yaklaştıkça kenarlardaki araçlar sıklaşmaya başladı. Kimisi kayarak yoldan çıkmış, kimisi devrilmiş, kimisi kara saplanmış araçlar moralimizi bozsa da biz devam ediyorduk. Sabit hızla giderken sorun yaşamı-yorduk ama önümüze bir araç çıkıp hızımızı kestiğin-de kamyonu toparlamak zor oluyordu. Güç bela geçi-din zirvesine ulaştığımızda derin bir nefes aldık. Ben, işin zor kısmı bitti diye sevinirken Şeref Abi sevincimi yarıda kesti:

- Esas işimiz şimdi başlıyor delikanlı!

Saat on ikiyi geçmişti. Bir ara gözlerim kapanır gibi oldu. Büyük bir gürültüyle uyandım. Baktım, Şeref Abi de afallamış.

- Ne oldu abi?

- Kaydık, yoldan çıktık.

Aşağı indik. Etrafta kamyonun farlarından başka ışık yok. Kamyon kaymış, tekerlek yolun kenarındaki büyükçe bir çukura saplanmış. Buzlanmadan dolayı da tekerlek patinaj yapıyor. Yardım isteyebile-ceğimiz kimseler de geçmiyor. O soğukta bir süre daha çözüm bulamazsak çaresiz geceyi kamyonunda ge-çirip sabah birilerinin yardıma gelmesini bekleyecek-tik. Ben, bütün olanların suçlusu olduğum için biraz da mahcup bir şekilde konuşmak isterken Şeref Abi te-kerleğin etrafını iyice kontrol edip hiç tereddüt etme-den kamyonun kasasına doğru gitti, bir süre sonra elinde bir kürekle geri döndü. Çukurun etrafındaki kar-

ları temizledi, alttaki buz katmanını küreğin kes-kin tarafıyla mümkün olduğunca kırıp te-keri olabildiğince açığa çıkardı. Kasa-daki yedek zincirlerden birini teker-leğin önüne yerleştirip direksiyona geçti. Bir iki dikkatli manevradan sonra tekerleği çukurdan çıkardı. Zinciri toplayıp kürekle birlikte kasaya yerleştirdi. Yüzüme gül-lümseyerek baktığında ne kadar yorulduğunu görebiliyordum. Kendi derdim yüzünden adamı o kış kıyamette ne hale sokmuştum! Özür dilemek için bir şeyler söy-lemeye çalıştım ama Şeref Abi sözümü kesti:

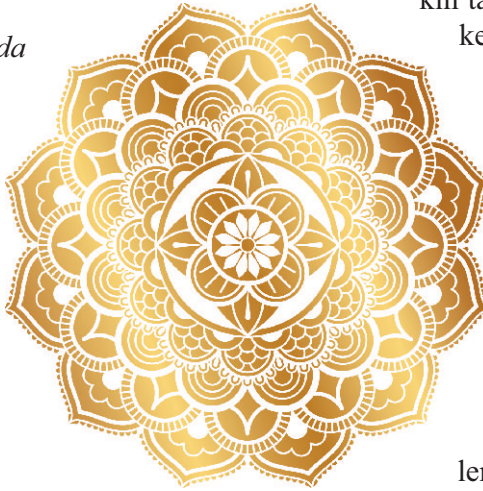
-Önemli değil delikanlı, sana söz verdik bir kere. Allah'ın izniyle bu gece bu yolu gideceğiz.

Bayburt'a indiğimizde saat ikiye geliyordu. Şeref Abi, benzin istasyonuna girerken;

- Şuradan mazot alalım, yüzümüze bir su çalalım, sonra devam ederiz.

Kamyondan iner inmez lavaboya koştum. Döndü-ğümde Şeref Abi birkaç kişiyle sohbet ediyordu. Yak-laştım, dinlemeye başladım:

- Çıkamazsınız mı diyorsunuz şimdi Zigana'yı?

- Valla birader buraya kadar bile iyi gelmişsin. Biz düünden beri bekliyoruz. Yol bir yere kaçmıyor ya! Ölüm döşeğinde bekleyenin yoksa hiç çıkma yola!

- Eyvallah birader.

Şeref Abi beni fark edince yanıma geldi:

- Şuradan yiyecek bir şeyler alalım, Trabzon'a indiğimizde de çorba içeriz.

- Abi eğer istersen devam etmeyelim!

- Yok aslanım, niyetimiz belli; başka zaman olsa Erzurum'dan sonra devam etmezdim ama söz verdik sana, yarına Samsun'a yetişeceğiz inşallah. Sen aradın mı hiç evdekileri, nasılmış babanın son durumu?

O an, akşamdan beri evi hiç aramadığımı fark ettim. İçten içe kötü bir haber almaktan korkuyordum sanki. Yüzümdeki tedirginliği fark eden şeref abi bir kez daha tebessüm ederek konuştu:

- Endişelenme, her şey olacağına varır. Sen kalbini ferah tut.

Gece iki buçukta Bayburt'tan ayrıldık. Kar yağışı dinecek gibi değildi. Zigana'ya doğru ağır ağır gidiyoruz ama kar kalınlığından yolu takip etmek iyice güçleşti. Yol kenarındaki yükseklik göstergeleri de olmasa yoldan çıkmamız, belki de uçurumdan yuvarlanmamız işten bile değil. Şeref Abi gözünü dört açmış, yolu takip ediyordu. Yüzündeki seğirmelerden bir terslik olduğunu anladım.

- Abi bir terslik mi var?

- Yok bir şey delikanlı, sen merak etme!

- ...

Aracın ön tarafındaki ekranda bazı şekillerin yanıp söndüğünü fark edince sordum:

- O işaretler neden yanıp sönüyor abi?

Şeref Abi yola bakmaya devam ederek ve tebessümünü bozmadan karşılık verdi:

- Eksi kırk derecede, bir metre karın üstünde gidiyoruz delikanlı. Motor yoruldu tabi biraz ama zirveye az kaldı.

Sonrasında bir şey olmaz evelallah.

Zirveye ulaştığımızda saat dördü geçmişti artık. Şeref Abi kamyonu müsait bir açıklığa durdurdu. Aşağı indik. Bir sigara yaktı, bana da uzattı, çekinerek aldım sigarayı. "Biraz bekleyeceğiz delikanlı." diyerek kabinin arkasına geçti. Kabinin altında gecenin karanlığında, telefonun ışığıyla bir şeyleri kontrol ettiğini görebiliyorum ama sormaya korkuyordum. O sıra, cesaretimi toplayıp abimi aradım. Hemen açtı telefonu. Babamın başında Kur'an okuyorlarmış.

Saat beşe doğru yeniden çıktık yola. Ekranda yanıp sönen ışıklar kaybolmuş, Şeref Abi'nin keyfi biraz daha yerine gelmişti. Trabzon'da çorbalarımızı içip sahil yoluna çıktığımızda tan yeri ağardı, kar yağışı yerini hafif bir yağmura bıraktı. Şeref Abi, aklına mühim bir şey gelmiş gibi teybe bir kaset koydu. Neşet Baba önce sazın te-line vurdu, ardından içli içli söylemeye başladı.

*Bir anadan dünyaya gelen yolcu
Bir anadan dünyaya gelen yolcu
Görünce dünyaya gönül verdin mi?
Görünce dünyaya gönül verdin mi?*

Samsun otogarında ilçe minibüsünü beklerken zihnimi Şeref Abi'nin hikâyesi meşgul ediyordu. Ömrü yollarda geçmiş; ilk çocuğunun doğumunu Bolu Dağı'nın doruğunda öğrenmiş, on gün sonra görebilmiş oğlunu. Kızının ameliyatında Sivas'tan gelirken yolda kalmış, ameliyattan iki gün sonra hastanede ziyaret edebilmiş kızını. Üç yıl önce babasını kaybetmiş. On dört Aralık günü Erzurum'dan dönerken babasının ağırlaştığını öğrenmiş ama Kop Geçidi'ni tırmanırken önündeki kamyonun kayması sonucu yoldan çıkıp devrilmiş. O dağ başında kamyonu yüküyle birlikte bırakıp yola devam edememiş. İki gün sonra eve döndüğünde babasının defnedildiğini öğrenmiş. O gün kamyonculuğu bırakmaya niyetlenmiş, üç ay boyunca direksiyona geçmemiş. Üç ayın sonunda bir haber okumuş: "Kaybolan dağcıyı kurtaran kamyoncu" diyormuş haber başlığı. O gün tekrar binmiş kamyonu. Nerede karşısına darda kalmış bir yolcu çıksa imdadına koşmaya karar vermiş. Ben babama yetiştim, helallik aldım. Allah tüm yolda kalanların yardımcısı olsun.

Hoca hikâyeyi bitirdiğinde ders de bitmişti. Tebessüm ederek bir süre baktı öğrencilere:

TENHADA AKAN IRMAK

Hüseyin ÇOLAK

Tanıdık sendeki toprak kokusu
Sesinin değdiği fesleğen
Dokunsan içini açardı sana her çiçek
Pervazı eskiyen penceren
Duvardaki çatlaktan sızan balçık
Yüzünü ezberden okuduğun efemef

Daralır ömrün düğme iliği
Upuzun bir zemheri
Kapanınca gözlerin
Ağaçlar kuş açar
Uzun kış geceleri

Yüzün bağbozumu hüznlerden demetlenen
Bir leylak buketi bütün resimlerde
Sayfalarca incindin de
İncinmedi kimse senden
İmren yüreğe düşen nâra
Anadilde ağlayabilir ancak insan

Okumayı söktün ağaçlara bakarak
Lügatler asılı dal uçlarında
En uzun hikâyeyi ırmaklar yazar
En güzel şiiri kuşlar
Yürüdün kayyum atanan tenhalığına
Omzunda rüzgâr alnında kader

Örgüsü çözülü saçlarını gece
Payına düştü her iç çekmenin ahı
Su da sızlar sızıyı dindirse de
Kuşların o dokunaklı türküsü
Alıp başını giderken
Bir ikindi vaktine
Gölge olmasın diye budandı gövden

ANNE KOKUSU

M. Nihat MALKOÇ

Yüzünde gül açar gülümseyince
En güzel kokudur anne kokusu
Nezaket timsali, ahlâken ince
En güzel kokudur anne kokusu

Yokluğunda tenim üşüyor şimdi
Gönlüme hüznler, düşüyor şimdi
Hayalin içimde yaşıyor şimdi
En güzel kokudur anne kokusu

Zaman akıp gider, hasret boy verir
Gözlerim nemlenir, yaşlar koyverir
Anneler, soyundan nice soy verir
En güzel kokudur anne kokusu

Yüreğin çektiği gözden okunur
İntizarın közü kalbe dokunur
Uzağına düşen dertten yakınır
En güzel kokudur anne kokusu

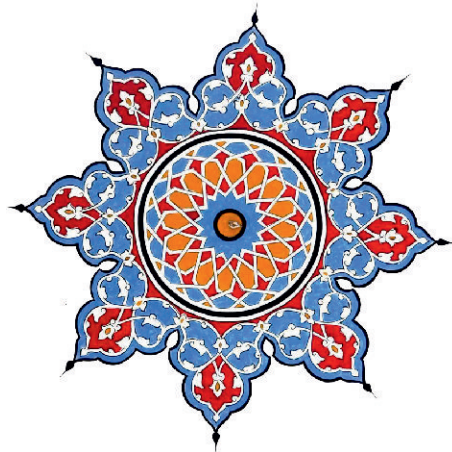
Misk-i amber kokar, güle benzemez
İlgıt ılgıt eser, yele benzemez
İçimi ısıtır, çöle benzemez
En güzel kokudur anne kokusu

Gözlerimden gitmez hayalin senin
Bayram neşesidir her hâlin senin
Kim bilir nicedir ahvâlin senin
En güzel kokudur anne kokusu

En rahat yastıktı sıcak kucağın
Ne hoş sığınaktı gönül saçağın
Dünyayı verirdim tütse ocağın
En güzel kokudur anne kokusu

O melek yüzüne bakasım gelir
Başına yıldızlar takasım gelir
Bu yalan dünyayı yakasım gelir
En güzel kokudur anne kokusu

Uzağına düştüm, neyleyim ey can!
Peşinden ağıtlar söyleyim ey can!
Nice yıllar geçti, böyleyim ey can!
En güzel kokudur anne kokusu

Bir kez daha kasanın bulunduğu yöne dönerek baktı. Hâli ve giyiminden mekânın şefi olduğunu düşündüğü adamla göz göze geldi. Şef, baş işaretiyle müşteriyi onayladıktan sonra tezgâhtaki garsona seslenerek çay servisini hızlandırmasını istedi. Çay demleniyordu. Diğer taraftan acelesi varmış gibi bir bacağını titreterek hafifçe yere vuruyor, zemindeki bölmenin bombesini hissediyordu. Günün neredeyse ortasıydı. Güneş tepeyi biraz aşmış, batıya doğru eğiliyordu. Mevsime rağmen şehirde yadsınacak bir kalabalık var. Ağustos'ta güneş bu şehre dünyanın diğer şehirlerine olduğundan daha çok yakınlaşıyor. Yaylada yeri yurdu olan herkes yaz aylarını güneşin yakıcı sıcağından uzakta, tabiatın kucak açmış serinliğinde geçirmek için yükseklerle tırmanır. Ekmek parası kazanmak zorunda olanlara ise şehirde hayat devam eder. Fasilasız sıcağına rağmen...

Garson, çaprazdaki masanın servisini yaptıktan sonra oturduğu masaya geldi. Kırmızı beyaz desenli tabakta ve ince belli bardakta kopkoyu rengiyle göz dolduruyordu çay. Kaçaktı adı. Kaçak çay. Yahut iştahlı diliyle "gaççak çay"... Garsonu görünce birden aklına, yıllar önce oğluna dizüstü bilgisayar almak için müşteriden kredi kartını kullanmayı isteyen sıkı garson geldi. "Kim bilir şu an nerede o cesur adam?" diyerek ilginç anılar adına çayından bir yudum içti. Yavaş yavaş kendine geliyordu. Bu şehir, bu mekân... Ne anılar vardı her köşesinde. Her geçen yıl daha da anılaştığını hissediyordu. Oturduğu mekânın her masasında bile ayrı ayrı hatıraları vardı. Yıllar sonra bu şehre yeniden gelmek delilik değil de neydi. Herkes zayıflığından, çaresizliğinden ve kimsesizliğinden kaçarken adeta gözünün içine baka baka şehir gelmek de neyin nesiydi. Tam köşeyi dönerken ansızın bir anı acılarından vurur diye hiç çekincesi yoktu.

Vakit ikindiye aşmış, güneşin huzmeleri şehrin bugusunda soğumaya başlamıştı. Caddenin kuzeydoğusunda, bahçesinde çınarı ve çamı, mütevazı mimariyle misafirlerini karşılayan camide ikindi namazını kıldıktan sonra dolmuş durağına doğru yola koyuldu. Günlerdir gezip dolaşmadığı yer, selam vermediği

esnaf kalmamıştı. Üniversite yıllarında lokantasından kafeteryasına, berberinden terzisine uğradığı her yerde dostluklar biriktirmiş, bu uzak şehirde neredeyse ömürlük çevre edinmişti. Çoğu yerli yerinde, işinde gücünde hayata devam ediyor; kimisinin de yerinde yeller esiyordu. Her şeye rağmen yaşamının en güzel zamanları diye nitelediği üniversite yıllarında edindiği arkadaş çevresinin yokluğu gözüne çarpıyordu. Kesif düşünceler içinde durağa doğru yürürken ruhunu kaplayan ikilemin kısıncasında etrafına bakınıyor, gidip gitmeme konusunda zihnini yatıştırmaya çalışıyordu. En hırçın anıların sökün ettiği yere artık gidip gitmemesi bir anlam ifade etmese de, anılarının yıllar sonra asil bir ziyareti hak ettiğini düşünüyordu. Duraktan dolmuşlar sırayla geçiyor, muavinlerin son çağrısı kır kır kır motor sesleri arasında gözden kayboluyordu. Büfeciyle tartışan esmer adamın söyledikleri ise durakta dolmuş bekleyen yolcuları zihnen oyalıyordu. Büfenin yanında derme çatma barakada müşteri bekleyen çiçekçi ilişti gözüne. Yıllar önce kendisini adeta zengin eden müşterisini yıllar sonra görünce doğal olarak tanıyamadı. Öyle ya birçoğu da kazancına bakardı. Gül, lavanta, karanfil ve nergis... Ve daha ismini bilmediği başka çiçeklerin arasında orkideyi aradı. Orkide... Vedaların ikna edemediği umudun çiçeği... Besleyecek duygusu olmadan orkidenin yaprağına müşfikçe dokundu. Çiçekçi, günün son satışlarında yaşadığı esnaf yorgunluğunu saklamaya çalışarak müşterisinin garip davranışlarını izliyor, anlam vermeye çalışmadan çiçeği alıp almayacağı konusunda net bir sonuca odaklanıyordu.

- Tamam, dedi. Alıyorum. Bir demet yapalım, diğer çiçekleri küstürmeden.

Masanın arkasındaki alengirli rafları göstererek:

- Dilerseniz renkli kurdele ile saralım, daha şık duracaktır; hem abla da çok beğenir abi, dedi çiçekçi.

- İndigo olmalı. Umarım elinizde vardır?

- Evet, yeni gelen kargonun içinde indigo da vardı. Hemen hazırlıyorum.

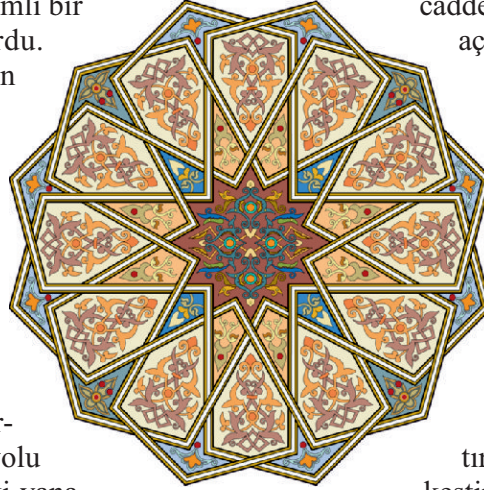
Cenazeye götüreceği çiçeği, buluşmaya gidecek gibi hazırlayan çiçekçiyi seyretmeye koyuldu. Buketi el çabukluğu ve dikkatle hazırladıktan sonra isim yazılıp yazılmayacağını sordu.

- Yo, gayet isimsiz olacak; çiçek neden solduğunu bilmemeli, dedi.

Buketi aldıktan sonra dolmuş durağında bekleyen belediye otobüsüne bindi. Ücreti ödedikten sonra sarı koruma demirlerine tutunarak otobüsün ortasına doğru ilerledi. Boş koltuklardan birine otururken arkasındaki yorgun ve solgun yüzlü insanların, dışarıyı izlerken neler düşündüklerine dair yorumsamada bulundu. Otobüs ilerliyor. Yolu kat ettikçe içini tuhaf bir hüznün kaplıyordu. Otobüsün camından dışarıya bakarken uzun cadde boyunca durmadan yürüdüğü eski zamanları anımsıyordu. Yapboz gibi bütün parçalar teker teker birleşerek onu istemli bir yaşanmışlığın içerisine çekiyordu. Camın üst bölmesinden içeriye giren yolculuk rüzgârı ise boğucu havayı bir nebze olsun dağıtıyor, nefes almaya olanak sağlıyordu. Otobüs, ineceği durağa yaklaşırken ruhunu kaplayan ölüm sessizliğine eşlik ediyor, duygularına adeta kement atan asaleti hissiyatında tekrar ederek ayakta kalma gücünü koruyordu. Başka çaresi yoktu. İpsiz bir deliliğin içinde aklını yitirmeden yol almanın başka bir yolu yoktu. Otobüs yavaşladı. Kapısı iki yana açıldı. Artık yol bitmişti. Elindeki buketi yokladı. Orkideleri yan koltukta unutup unutmadığını yokladı. Orkideler elindeydi. Otobüsün teybinde artık yeni bir parça çalışıyordu. Kafasında ise bambaşka bir parça...

Bir süre etrafına bakındı. Neredeyse her şey aynı. Değişen pek bir şey yok. Cadde boyunca sıra sıra dizili turuncu ağaçları, istasyon, sarmaşıklı ağaçlar, seyyar Bicibici satıcısı, parkın ardı sıra yükselen apartmanlar, çiçeksiz çimler... Bir an sıcak havayı değil de yıllar öncesinden esip gelen müzmin hatıraları içine çektiğini duyumsadı. Ilık, hüznü ve sakin... Süratle geçen arabaları bir bir sayarken, bulduğu aralıktaki karşıya geçmek için adımını attı. İki dik iki yatık geçişken kaldırımlar da hala aynı. Günün hengâmesini sırtlıyorlar. Her gün milyonlarca adımı, adım başı insanı, başta deveran eden farklı farklı dünyaları taşıyorlar.

Kiminin başı adeta rüzgârda bir o tarafa bir bu tarafa savrulan tüy gibi hafif; kiminin ise karayolu gibi gü-rültülü ve doludizgin. Parkın ortasında yönü batıya bakan banka oturdu. Karşısında irili ufaklı ağaçlar; birazı defne birazı ise çam. Biraz dünyayı biraz da mezarlığı andırıyor. Ve yavaş yavaş ruhunu ele geçiren uğultunun sesi yükseliyor. Açık hava sineması gibi görsel şölen başlıyor. Parkın her köşesinde kıpırdayan hatıraların siyah beyaz karakterleri renk cümbüşü içinde açık seçik beliriyor. Her kaldırım taşının altından heyecanlar, sevinçler, hüznler, kısa vedalaşmalar bir bir ortaya çıkıyor. İşte orada, eve uğurlarken “Allah’a ısmarladık!” diyerek vedalaşırken parıldayan iki çift göz... İstasyonun sağ tarafında kalan kaldırım yolunda hayâ akan gözyaşları. Apartmanlardan yola açılan kapının ağzında tedirgin bekleyişler. Her elveda deyişte “Gitme, biraz daha kal.” derken titreyen yarım ağız burukluk. Gecenin bir yarısında cadde boyu uçtan uca yürürken vardığı açık hava sığınağı canlanıyor adeta.

Güneşin doğuşuyla mahmur gözlerinde tebessüm büyüyen kadın geliyor uzaktan. En son, kader çizgisinin bütünüyle değiştiği yerde kıyamet kopuyor sanki. Göğü kaplayan ikinci kıvılcık, yükselirken tutunacak bulut arıyor. Bir damla yağmur ve bir damla gözyaşı düşmüyor. Birkaç parça eşya ve bir çember yüzüğün cızırtısı tırnak tırnak kalbine saplanıyor. Sonu kestirebilmenin zorluğu bütün umutları gölgeliyor. Hepsi teker teker solmaya mahkûm. Ne “Keşke”si ne de bir ihtimali kalmış, hepsi çoktan maziye karışmış. Çaresizlik tek çare olmuş. Yaşanan her şey biçimsiz bir bitkisel hayatın habercisi. Canından kopan bir parça iyileşir. Darmadağın yüreğin iyileşmesi mukadderdir. Peki ya iki parçaya bölünen ruhun felaketi... Bir daha sen olamamanın verdiği yitirilmişlik hissi... Her şeyinden geçerken, bir şeyden geçememenin eline koluna doladığı zalim prangalar... İçte terennüm eden ahretlik sözler... Zaman-sız ve mekânsız anlara kalmış ebedilik hissi bu kez ayrılığın netamesini koymuş önüne. İmtihan deyişleri ne kadar yatıştırıyor, bilinmez. Her şeye başka türlü nasıl razı olurdu insanoğlu. Kaporası verilmiş düğün salonu randevusu öbür tarafta da geçerli olur muydu? Bin bir renk eşyayı alırken filizlenen ümitler orada yeniden neşet edecek miydi?

Yarım kalmışlığı tamamlayacak âfâki güce sığınmanın giderdiği nice çaresizlik yok muydu?

Bir canın yanında eşantiyon olarak bir ruhu da alan ölümün keskin kokusu burnuna geliyor. Tüm ihtişamı ve yeşilliğiyle ışıldayan bu park artık isimsiz bir mezarlığı andırıyor. Her saat başında belirsiz bir grup insan, sırtladıkları tabutu parkın bir köşesine bırakıp gidiyor. Salası ve telkini verilmemiş cenaze orada öylece bekliyor.

Sonbaharda sararan yapraklar olmasa, üzerine toprak atacak hiçbir emare yok. Yıllardır kimse dokunmamış bu cenazelere. Bir gün sahibi gelir de usulünce defneder diye. “Ah benim garip ve mahzun anılarım!” diyerek iç geçirdi. Nice vakittir yaralarını sarmaya çalışırken uzakta olmanın verdiği avantajla ruhundaki izdihamı bir nebze olsun yatıştırabilmişti. Yaşadığı ayrılıktan bu yana gözünden bir damla gözyaşı dahi düşmemesine hala anlam veremiyorken, yıllar sonra içine düştüğü anılar sarmalında sakın kalabilmesini ise biraz yadırgıyordu. Acaba geçen onca zaman kendisini ruhsuz, katı kalpli ve umursuz birine mi dönüştürmüştü? Yoksa “belki”lerin, “bir umut”ların ve “ama”ların çaresinin peşine mi düşmüştü? Bilinmez.

Orada hareketsiz oturup etrafı seyrederken, bir anda çıkıp gelse ve tesadüfen karşısına çıksa ne yapardı? Geriye söyleyecek söz, bakacak göz, yanacak yürek kalmış mıydı? İstemsiz sitelere varana değin milyonlarca davranış olasılığı film şeridi gibi geçti zihninden. Ayrılık nedensiz olunca her şey çok mantıksız geliyordu. Ortada büyük bir kriz olmalıydı. Günler kavga gürültüyle geçmeliydi. Muhakkak bir telafisi olurdu. Yoksa da mesele usulünce kapanır giderdi. Yıllarca başka birine açılmayan iki kalbi bu devasız kopuşa mecbur eden maskeli nedenler, yeniden kılıçlarını çeker miydi? Zihninde sorular ardı sıra tebarüz ederken zamanın fazlasıyla geçtiğini fark etti. Artık bu anılar mezarlığından gitme zamanı gelmişti.

Orkideler hala canlılığını koruyordu. Oturduğu banktan kalkınca parkın yola bakan duvarına doğru yöneldi. Artık bu elvedalar yurduna kocaman bir elveda ederek şehirde geçirdiği son günü tamamlayacaktı. Adımlarını toprağın karasına atmaya çalışırken çimleri ezmek için itina gösteriyordu. Nice sonlar yaşamıştı insanoğlu. Garip sonlar da onun nasibine düşmüştü. Elindeki buketi usulca çimlerin üzerine bırakırken çimin karıştığını, gözlerinin nemlendiğini

hissetti. Toprağın bağrına bir gözyaşı damlası düşürmeden orayı terk etmesi gerektiğini anladı. Her şey geride kalacak. Anılar artık toprağında huzurla yatacak. Bitimsiz bir teselliye bağrında büyütüp anıların arasına bırakırken usulca sonsuzluğa karıştığını idrak ediyordu. Son bir gayretle eğildiği yerden doğruldu. Ruhunda ılıyan duygular usulca soğuyacak, ebediyete karışacaktı. Parkın kaldırım taşlı yolundan durağa doğru yürürken en güzel duaları da belki karşılaşır, ömrüne huzur ve iyilik katar düşüncesiyle içinden terennüm ediyordu. Öne eğik başını kaldırıp otobüsün gelip gelmediğine uzaktan bakarken, duraktaki otobüsten inenleri gördü. Bir an duraksadı. İrkildi. Bu yüz. Yıllar önce gördüğü yüzdü. Yanılıyor olamazdı. Afalladı. Ne yapacağı hakkında en ufak bir fikri yoktu. Eli ayağı birbirine dolanmış, olduğu yerde öylece kalakalmıştı. Kendisini fark ettirmemeliydi ya da fark etmeli. Kusursuz bir ikilemin kısılcığında pusulasını kaybetmiş bir gemi gibi çakılı kalmıştı. Yolunu değiştirse yeniden yolunu bulabilecek miydi? Saniyeler içinde yaşadığı bu dipsiz gerilimi aşmaya çalışırken afallamasına neden olan gerçekle göz göze geldi. Adeta baştan aşağı kaynar sular dökülmüş, nutuklar tutulmuş ve ansızın karşılaşmanın verdiği şaşkınlığın pişmanlık olup olmadığı konusunda derin bir düşünce karmaşası yaşanmıştı. Muhakemeyi yerle bir eden bu karşılaşmanın tam da ortasında, ne yapacağını bilemeyen iki insanın kesin bir kanaate dayanarak davranış sergilemesi ise neredeyse imkânsızdı. Belki yüreğe dokunan birkaç söz, gözyaşını düşüşün kıyısına getirecekti. Fakat kelimeler... Nasıl dile dökülebilecekti?

Yıllar sonra uğrağında ne aradığını, neden karşısına çıktığını; bu tuhaf karşılaşmanın sebeplerini sorsa nasıl cevap verecekti? Oysa sadece anıları için gelmişti bu parka. Kendisiyle doğrudan bir alakası yoktu ancak vaziyet bu şekilde izah edilebilecek durumda da değildi. Ne dese boş. Ne dese kar etmeyecek gibiydi. Karşılaşmayı ummuyorken bir anda karşısında beliren geçmişi, ziyareti ilginç bir boyuta sürüklemişti. Gitmek de kalmak da beklemek de cesaret işiydi. İlk gün karşısına çıkarken gösterdiği cesarete o kadar çok ihtiyacı vardı ki. Gözü kara varoluşun ölümüne cesareti; fakat aynı zamanda bir sevdayı tarumar olmaktan kurtaramayan kayıp cesaret. Ansızın oluyordu her şey. Mahşeri andırıyordu. Yüzünde, yılları acıyla istiflemiş yorgun bir işçinin soğukkanlılığı vardı. Bakınca parıldayan gözlerindeki yeşili seçmek ise artık neredeyse imkânsızdı.

Geçen zaman boyunca, nerede hata yaptığını düşünüp umutsuzluğun bitap girdabından kurtulmaya çalıştığı besbelliydi. Sevmenin bedelini ağır bir şekilde ödemişken, ruhunu mahveden adamın bir anda karşısına çıkmasını yadırgasa da bunu belli etmemeye çalışıyordu.

“Ben sevmeyi seninle öğrendim.” derken çaresiz ayrılığa razı olmanın yaşattığı ironiyi ise çoktan aştığı fark ediliyordu halinden. Ayrılık buhranını yatıştırmaya çalışırken günlerce Kur’an okuyarak ruhunu teskin etmeye çalışmıştı. Şimdi ise sevinç ya da üzüntü duymaya mecaliz halde, karşısına çıkan adama ne söyleyeceğini bilemiyordu.

Güneş gökyüzüne kızılı yoğun çalmış. Akşamın serinliği yavaş yavaş kendini belli etmeye başlamış. Doğanın yatıştırıcı tonları arasında tabiat sükûnete hazırlanıyordu. Ne yapsa, ne dese yahut bir şey demeden çekip gitse daha mı iyi olurdu diye düşünüyordu adam.

“Hoş geldin.” dedi kadın.

Sarmaşıklı çamların arasından kalabalık bir kuş sürüsü göğe havalandı. Orkideler bıraktığı yerdeydi. İnsanlar sıra sıra geçiyordu. Gideceği otobüs duraktan çoktan kalkmıştı. Kafasındaki parça bambaşka çalışıyordu.

YOL BUL GEL

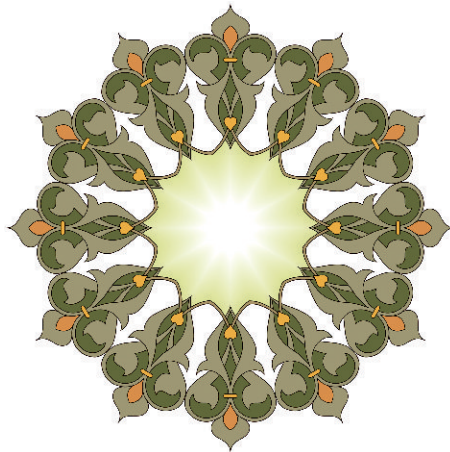
Ahmet KARA

Sorma çileyi, neler çektim neler
Seherde yeller üstünden, yol bul gel
Gurbet elde, bağrım türküler deler
Sazlarda teller üstünden, yol bul gel

Firkatin tüketti, külüm yakarım
Bin yıldızdan geçip aya bakarım
Bir dertli zar pınar oldum, akarım
Çaylarda seller üstünden yol bul gel

Nice çiçek harmanı, yolun gözler
Zay'olur seni övmeyen ol sözler
Hasrette al gül oldu, yanan közler
Baharda güller üstünden, yol bul gel

Dumansız bir ataş yakar bedeni
Gurbet zor, sevmek güzel, bul nedeni
Firkatte bilmem ne yakar gideni
Ateşte küller üstünden yol bul gel

DİVAN KÖŞESİ

Recep HALİLOĞLU

**İşidün iy yârenler ‘ışk bir güneşe benzer
‘İşkî olmayan gönül misâl-i taşa benzer**

*İşitin ey yârenler! Aşk bir güneşe benzer. / İçinde
aşk olmayan gönül tıpkı (katı) taşa benzer*

Yunus Emre bize aşkın önemini anlatıyor bu şiirinde. Aşk hayatın kaynağı olan güneşe benzetiyor. Güneş ki ulaştığı her yeri aydınlatır. Enerjisiyle olgunlaştırır, ısıtır, kısacası o olmazsa doğada hayat olmaz. Aşk da böyledir güneşe benzer diyor. Onun için aşk, güneştir, hayattır, yaşama sevincidir. Bir meyvenin olgunlaşması gibi aşk bizi hamlıktan kurtarır, eksikliklerimizi giderir, kemale erdirir. Aşk, Yunus’a göre bu dünyada en büyük devlet, en büyük hazinedir. Aşk bilmeyen, tatmayan kişi, güneşin ışığını görmeyen kozak meyve gibidir. Hep böyle ham, çiğ ve kozaktır. Yunus Emre, gönlünde Allah aşkı olmayan kişileri de doğada gördüğümüz yontulamayan kaskatı taşlara benzetiyor.

**Taş gönülde ne biter dilinde agu düter
Niçe yumşak söylese sözi savaşa benzer**

*Taşlaşmış gönülde bir şey büyümmez, onun dilinden
ancak zehir akar. / Sözü ne kadar yumşak söylemeye
çalışsa da, ondan çıkan söz savaşa benzer.*

Can Yunusumuz yukarıdaki beyitte ilahi aşktan nasibi olmayan kişinin gönlünü katı taşa benzetmişti. Bu beyitinde de diyor ki; kaskatı taşa benzeyen o kurak gönül bağında hiçbir şey büyümmez. O taşlıkta rengârenk ve hoş kokulu çiçeklerin büyümesini beklemek nafil iş. Kalbi taş kesilen kişi ne zaman konuşsa ağzından sanki zehir akar, sözü de savaşa benzer. Yani kırar, döker, incitir. Halk arasında deriz ya hani taş kalpli diye, Yunus da aşksız insanı taş kalpli olarak nitelendiriyor, ondan güzellik namına bir şey hâsıl olmayacağını söylüyor bize, onun için ondan bir şey bekleme diyor.

**‘İşkî var gönül yanar yumşanur muma döner
Taş gönüller kararmış sarp-katı kışa benzer**

*Aşkî olan gönül yanar, yumuşayıp muma döner. /
Taş (gibi) gönüller kararmış zor ve sert kışa benzer.*

İlahi aşka düşenlerin gönlü aşk ateşiyle yanıp kavruldukça, aşk ile noksanlıkları tamam oldukça gönülleri mum gibi yumuşar, merhamet ve insanlıkla dolar, olgunluğa erişir. Aştan mahrum, taş kalpli insanlar; gönül dünyalarında her daim sert ve zor kışı yaşarlar, bir türlü gerçek bahara eremezler. Onun için Yunusumuz, aşka düşenler yanar, muma döner; aştan nasibi olmayanlarsa ömürlerini buz kesen zemheri soğukunda geçirir diyor.

**Ol sultân kapusunda ol Hazret tapusunda
‘Âşıklarun ılduzu her dem çavuşa benzer**

*O sultan kapısında, o hazretin huzurunda, / âşıkla-
rın yıldızı / talihi her vakit çavuşa benzer.*

Yunus Emre; Taptuk Sultan’ın kapısında, onun huzurunda kendini sultan sarayında gibi görür. Sultanına yakındır ve bu yüzden talihli kişidir o. Çünkü âşıkların talihi sarayda sultana yakın olan görevli çavuşa benzer; bu yakınlık onları nefislerinin şerrinden korur. Yani âşıklar, iman ve aşk dairesinde emniyettedir.

**‘Aynı hırs ol olmuşdur neufsine ol kalmışdur
Kendüye düşmân olmuş yavuz yoldaşa benzer**

*Aynı hırs o olmuştur, neufsine o kalmıştır. / Kendine
düşman olmuş kötü yoldaşa benzer*

Deveyi yardan uçuran bir tutam ottur. Kişi eğer hırslarına mağlup olursa, nefsin esaretinde kalırsa gideceği yer uçurumdur, nefsin karanlık çukurudur. Onun için kişi, nefsin arzu ve hevasına uymamalıdır.

Bu anlamda nefis fena bir yoldaştır; bitmek tükenmek bilmeyen istekleriyle sahibini dönüştürüp çok zor uçurumlara sürükleyebilir. Her daim gözümüzün açık olması, müteyakkız olmamız gerekir.

***‘İşkdur kudret körüğü kaynadur ‘âşıkları
Niçe kapdan geçürür andan gümüşe benzer***

Aşktır kudret körüğü, kaynatır âşıkları. / Nice kapdan geçirir, ondan gümüşe benzer.

Yunus, divanının tamamında olduğu gibi bu şiirinde de aşk kavramını baş tacı eder. Çünkü aşk denilen bu kudretli duygu demirleri eriten kuvvetli bir körük gibi âşığın gönül dünyasında yeşeren duyguları coşturur. O, âşıkları halden hale geçirir, gümüş gibi pürpak eder, arındırır. Kişiyi ikilikten kurtarıp birliğe kavuşturur. Varlığa can gözüyle bakmamızı sağlar. Aşk, ölümsüzlüğün sırrına varmak, Allah’tan başka sevgilere gönül kapımızı kapatmaktır.

***‘Âşık gönli dölenmez ma’sûkın bulmayınca
Karârı yok dünyâda pervâzı kuşa benzer***

Âşık gönlü karar kılmaz sevdiğini bulmayınca, / karârı yok dünyâda uçuşu kuşa benzer.

Âşıkların gönlü engin denizlere benzer, her daim coşar, dalgalanır durur. Sevdiğine kavuşamayınca bir türlü sakinleşip bir halde karar kılamaz. Hani havada kararsızca kanat çırpıp uçan, konacak bir yuva bulamayan kuşlar vardır ya işte âşıklar o kuşlara benzer

***Münkir sözünü bilmez sözü ileri varmaz
Neye teşbîh idersin anlanmaz düşe benzer***

İnkârcı sözünü bilmez, sözü ileri gitmez, / neye benzetmeye çalışırsın ki (onun sözü) anlamsız rüyaya benzer.

Aşkî inkâr edenler söz söyler ama ne dediklerinden haberleri yoktur. Zaten onların sözleri ileri gitmez, içleri de boştur, insanı bir yere götürmez. İnkârcıların sözlerini bir şeye benzetme çabası da boştur. Niye uğraşacaksın ki; onların söyledikleri anlamsız, bomboş, bir türlü yorumlanamayan rüyalara benzer.

***Geç Yûnus endîşeden ne gerek bu pîşeden
Ere ‘ışk gerek önden andan dervîşe benzer***

Yunus! Korktuğun o kaygılardan geç, bu huyundan vazgeç. / Er kişiye evvela aşk gerek ki ondan (sonra) dervîşe benzer.

Yunus, gereksiz gam, tasa, korku, elem ve kaygılardan sıyrılarak bu yolda yürümek isteyen kişilere önce aşk gerekir diyor. Eğer bu aşk kişide varsa, bu yolda gayret ederse o zaman dervîşe benzer. Bu yolda yürümek istiyorsan içindeki bütün vehimleri söküp at ki sana yolculuğunda engel olmasın diyor. Aşk ve irfan yolunun aydınlığına çağırıyor bizi Dervîş Yunus.

Ne mutlu o güzel yolda yürüyebilenlere!

GÖYNÜK

Yasin MORTAŞ

Yundun aşk ile
buldun Çalabın

Aşk esriği değilim işte değilim
söner üzerimde çağ'lar
kurur gül yankısı terim
/

ki aşk vaktin sadakası onu da vermeye gör
yeryüzüne tutunan kör/ kah odlar y-akarken gör

Göynür evim
taş öğütülen ağzım yalanın kum saati
içtiğim ağının ruha sirayeti
kıyl-ü kâl' döküğü o saatler

işte/diyorum ki
insan bir kapı aralığı ödünçleri
gelip geçer dünya eşiğinden
geçmez harareti kanı kanla içenlerin

Çarşılarda
gül satan derviş
yalnızlığı yıkayan kitap değilim
can yağma ve har içinde
değilim işte
kuş kafesine gök çağıran sükunet
/
yenini omuzlar tilki sana tuzak örür /dur
elindeki ektiğin ol/ içine kurt girer /dur

Heybemde düş çürüten öyküler
karıncalanan omzumda dünya
ah algılarım/taranmamış çocuk küskünlüğü
savrulur gün ve ölümler

Değilim işte
aşk kalbin anka kuşu olmalıydı
gülme bir dağ sırtlanışı
ah sevgilim
alıç yalnızlığı bıraktım uykusuz yamaçlara
"Varuben ol gölgede, biraz yatasım gelir"

Elem bağında bir akşam testeresi
gider gelir aşka aşılana ıssızlıkta
ah pul pul dökülen neşe
yürek çatlatan heyula

İşte diyorum
bağban diken
şarla akar kanım Ah
akrebi soka zamanı cebimde taşıyorum
/

süslü kuşlar yağmurlardan sekip de yele konmuş
sanmış ki ahir bağında görklü bir dala konmuş

Tenha yüzüm
tebessümle sulanmaz bir bahçe
riya bıçak gibi saplanır işte
çeşmeler buzlu ve üşengeç
sol yalnızlığım-canımla göynür içinde
ince yerine bükülür kalbim
gamlar mihmanı benim işte
/

âşık olmak bir düş değil aşka taş olma bari
cırılarla güneş tutmaz göğünü sen yak bari

Eğilir ay/güneş küskün tarihi ikindinin
başak tarlaları uçsuz kırgın bana
yalan ile göğeren gecenin kanaması göğsüm
kar toprağa bir aşk meleği imiş gördüm
sırlı ben'im ısırdığında anladım yalnızlığı

Ey Taptuk
yonttuğum vakitler neden elif değil

Çağ
kör bir göl
ve ateşler içinde bahara seslenir ney:
kamlık uğultusu kesti nefesimi
/
yaşayışlar cıvık cıvık böyle bir çamur duruş
ceplerimde filizlenir içi küf birkaç kuruş

"Geldin ateş gibi, geçtin âb gibi"

